Irodalmi áttekintés

2020.május

Copyright © 2021 by ParaCoach

Szerzők: Ms Amy Hardwick (Projektfelelős), Dr Tabo Huntley, Dr Amy Whitehead & Dr Robert Townsend

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Tartalomjegyzék

1.0 Bevezető 2

2.0 Szakirodalmi áttekintés formátuma és tartalma 2

3.1 0 Összefoglaló 3

3.2 A parasport kontextusa 3

3.3 Edzői tevékenység a parasportban 4

3.4 Edzői tanulás 4

3.5 Parasportolók 5

4.1 Irodalmi áttekintés táblázat 7

4.2 A parasport kontextusa 7

4.2.1 Kutatás 7

4.2.2 Társadalmi-politikai-kulturális hatások és irányelvek 9

4.2.3 Fogyatékossági modellek 14

4.2.4 A parasportolók előtt álló akadályok 17

4.3 Edzői tevékenység a parasportban 20

4.3.1 Vegyes szakma 20

4.3.2 Edzői filozófia 21

4.3.3 Az edző szerepe 25

4.3.4 Edzői gyakorlat 27

4.4 Edzői tanulás 31

4.4.1 Az edzői tanulás felépítése a parasport szakirodalmában 31

4.4.2 Gyakorlati tanulás 35

4.4.3 Edzőképzés 38

4.5 Parasportolók 41

4.5.1 Sportolói fejlődés 41

4.5.2 A sportolásban való részvétel előnyei 45

4.5.3 Osztályozás 48

5.0 Irodalomjegyzék 50

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

1.0 Bevezető

Ez a szakirodalmi áttekintés az Erasmus Plus által finanszírozott ParaCoach projekt része, amelynek célja a paraedzők tanulásának, mobilitásának és foglalkoztathatóságának javítása az Európai Unióban.

A sport elismerten összetett és sokrétű, de egyes állítások szerint a parasport még bonyolultabb (Depauw, 1986), különösen az edzői tanulás, gyakorlat és oktatás tekintetében (Duarte és Culver, 2014). Az edzők a sportélmény meghatározó részét képezik (MacDonald Beck, Erickson és Cote, 2016; Townsend és Cushion, 2017), a sportedzés ezen belül pedig társadalmilag konstruált, szélesebb szociális és kulturális kontextusba és normákba ágyazott (Cooper és Allen, 2018).

Ez az áttekintés számos, a parasport kontextusával és a parasporton belüli edzőképzéssel, valamint az edzőképzéssel és a parasportolókkal kapcsolatos témát emel ki és tár fel (további részletekért lásd 2.0).

Fontos a parasport szakirodalmának átláthatósága, ezért jelen áttekintés pillanatfelvételt nyújt a jelenlegi ismeretekről és a gyakorlatot befolyásoló következményekről az edzők, az edzőoktatók, az irányító testületek, a sportszervezetek és a politikai döntéshozók számára.

2.1 Irodalmi áttekintés formátuma és tartalma

Az irodalmi áttekintés táblázatos formában kerül bemutatásra. Négy részből áll, mindegyikben különböző számú témával. Az egyes szakaszok és a hozzájuk tartozó témák bevezetéseként áttekintést adunk a tárgyalandó tartalomról, valamint arról, hogy miért fontos és értékelendő az adott téma megértése. Minden egyes szakasz táblázatos formában kerül bemutatásra, ami a következőkből áll:

- Főbb alapelvek
- Szakirodalmi alátámasztás (a főbb alapelvek magyarázata és alátámasztása)
- Következtetések a gyakorlat, az edzők és a döntéshozók számára

Az alábbi 1. számú táblázat áttekintést nyújt a szakirodalmi áttekintésben tárgyalt tartalmakról.

Fejezet címe	Tartalom / témakörök
A parasport kontextusa	• Kutatás • Társadalmi-politikai-kulturális hatások és irányelvek • Fogyatékossági modellek • A parasportolók előtt álló akadályok
Edzői tevékenység a parasportban	• Vegyes szakma • Edzői filozófia • Az edző szerepe • Edzői gyakorlat
Edzői tanulás	• Az edzői tanulás felépítése a parasport szakirodalmában • Gyakorlati tanulás • Edzőképzés
Parasportolók	• Sportolói fejlődés • A sportban való részvétel előnyei • Osztályozás

1.sz. táblázat A szakirodalmi áttekintésben szereplő témák

3.0 Összefoglaló

Az alábbi összefoglaló kiemeli a szakirodalmi áttekintés során feltárt legfontosabb megállapításokat és gyakorlati vonatkozásokat.

3.1 A parasport kontextusa

Kutatás	
Főbb megállapítások	Főbb gyakorlati következtetések
Összességében hiányoznak a parasporttal kapcsolatos kutatások, a már elvégzett kutatások nagy része edzőközpontú volt, vagy a parasport nagy teljesítményű kontextusára összpontosított.	• A tényeken alapuló és megalapozott ismeretek hiánya a parasport megértésével kapcsolatban • Nehéz azonosítani az edzői gyakorlat mintáit és normáit a parasport kontextusában.
Társadalmi-politikai-kulturális hatások és irányelvek	
Főbb megállapítások	Főbb gyakorlati következtetések
A sportot a pozitív változás eszközének tekinthetjük, ugyanakkor kultúránk és társadalmunk tükörképe, ami azt jelenti, hogy az egészségkárosodáshoz és a fogyatékossághoz kapcsolódó negatív megbélyegzés gyakran tükröződik a sport világában.	• A sport felhasználható lenne a fogyatékossággal és az egészségkárosodással kapcsolatos szélesebb körű kulturális és szociális megértés kialakítására.
Számos szakpolitika létezik, amelynek célja a fogyatékossággal élő személyek egyenlőségének támogatása és előmozdítása. Azonban sokan még mindig úgy érzik, hogy nem rendelkeznek ugyanazokkal a lehetőségekkel, mint a fogyatékossággal nem élők.	• Az edzők és sportszervezetek jogi és erkölcsi kötelessége, hogy lehetőséget biztosítsanak a fogyatékossággal élők számára.
Fogyatékossági modellek	
Főbb megállapítások	Főbb gyakorlati következtetések
Számos modell létezik: egészségügyi, szociális, szociális relációs és emberi jogi.	
Az egészségügyi modell az egészségügyi diskurzusból származik. A fogyatékosságot biológiai korlátokra egyszerűsíti le.	• A fogyatékosságot redukcionista szemlélettel vizsgálja, ami azt jelenti, hogy a sportolói tapasztalatot nem veszi figyelembe, és úgy tekinti, hogy azokat a fogyatékosságok határozzák meg.
A szociális modell szerint a fogyatékosság szociálisan konstruált, ami azt jelenti, hogy a fogyatékossággal élők számára a társadalom állít akadályokat.	• Az edzők figyelmen kívül hagyhatják a fogyatékosság hatását, ami a sportolóikra nézve negatív következményekkel járhat.
A szociális relációs modell elismeri a fogyatékosság társadalmi konstrukcióját, de elismeri a fogyatékosságot és az egyénekre gyakorolt hatását is.	• Az edzőknek tisztában kell lenniük azzal, hogy a sportolók igényeinek megfelelően alakíthatják gyakorlatukat.
Az emberi jogi modell kiemeli a fogyatékossággal élők és nem fogyatékossággal élők közötti egyenlőséget.	• Az edzőket fel kell világosítani arról, hogyan tudnak esélyegyenlőséget biztosítani.
A parasportolók előtt álló akadályok	
Főbb megállapítások	Főbb gyakorlati következtetések
A leggyakoribb akadályok, amelyekkel a sportolóknak szembe kell nézniük, a következők: szolgáltatások hiánya, edzők ismereteinek hiánya, közlekedési problémák, az egészségkárosodással és fogyatékossággal kapcsolatos megbélyegzés, a hozzáférhetőség és a speciális felszerelés szükségessége.	• A fogyatékossággal élők számára gyakran nehezebb a sportban való részvétel a jelenlévő akadályok miatt. Ezért az edzőknek és az irányító testületeknek tudatosan kell törekedniük arra, hogy csökkentsék ezeket az akadályokat.

3.2 Edzői tevékenység a parasportban

Vegyes szakma	
Főbb megállapítások	Főbb gyakorlati következtetések
A paraedzői tevékenység egy vegyes szakma, mivel az edzői életpályára lépés jellemzően kapcsolatokon keresztül történik, és a foglalkoztatási státusz változatos (teljes munkaidős, részmunkaidős, fizetett, önkéntes).	• Az edzőknek nincs egyértelmű fejlődési útjuk, ami szintén megnehezítheti új edzők bevonását. • Az egyéb kötelezettségek miatti időhiány (az önkéntes/részmunkaidős edzők esetében) azt okozhatja, hogy az edzők nem tudnak speciális sportismereteket kifejleszteni.
Edzői filozófia	
Főbb megállapítások	Főbb gyakorlati következtetések
Az edzői filozófia vitatott a szakirodalomban. A parasporttal kapcsolatos szakirodalom kiemelte a képességnöveléssel és autonómiával kapcsolatos edzői filozófia kialakításának fontosságát.	• Az edzői filozófiának tükröződnie kell a gyakorlatban, és a sportolók érdekeit kell előtérbe helyeznie. • Az edzőknek mérlegelniük kell, hogyan segíthetik a sportoló fejlődését a sportkörnyezeten kívül is.
Az edző szerepe	
Főbb megállapítások	Főbb gyakorlati következtetések
A paraedző szerepe rendkívül összetett és sokrétű - gyakran *több mint csupán egy edző.*	• Az edzőknek tisztában kell lenniük azzal, hogy milyen többletfelelősség hárulhat rájuk az edzői tevékenységük tekintetében.
Edzői gyakorlat	
Főbb megállapítások	Főbb gyakorlati következtetések
Vannak hasonlóságok a parasport és a standard sportkörnyezet között, ugyanakkor számos különbség is van (pl. a sérülésspecifikus ismeretek szükségessége), ami gyakran megköveteli az edzőktől, hogy kreatívabbak és alkalmazkodóképesebbek legyenek, mint standard sportkörnyezetben.	• Az edzőknek kommunikálniuk kell a sportolóikkal, hogy megértsék az igényeiket és azt, hogy hogyan lehet őket a legjobban támogatni. • A gyakorlatnak

3.3 Edzői tanulás

Az edzői tanulás felépítése a parasport szakirodalmában	
Főbb megállapítások	Főbb gyakorlati következtetések
A paraedzői tanulást tárgyaló szakirodalom számos tanulási elméletre és mechanizmusra támaszkodik.	
Tanulási helyzetek (formális, nem formális és informális). Az edzők kifejtették, hogy a formális oktatás hiánya azt eredményezte, hogy formális és nem formális eszközökkel tanultak.	• Hogy melyik módszer működik a legjobban, az az egyes edzőktől függ.
Az ismeretek tényleges és ideális forrásai arra utalnak, hogy az edzők jelenleg milyen eszközökkel tanulnak, és hogyan szeretnének tanulni. Az ideális ismeretforrások nem mindig állnak az edzők rendelkezésére.	• Mivel az ideális források nem mindig állnak rendelkezésre, ez azt eredményezheti, hogy az edzők nem jutnak hozzá az általuk szükségesnek tartott ismeretekhez, ami negatív hatással lehet a fejlődésükre és a sportolóikra.

Az edző életútja nagyban befolyásolja a tanulást, de a tanulási helyzetekhez, valamint a kulturális és kontextuális (környezeti) hatásokhoz is kapcsolódik.	• Az edzőknek azonosítaniuk kell, hogy a tapasztalataik negatív vagy pozitív hatással voltak-e a tanulásukra. • Az edzőknek figyelembe kell venniük a tanulásukra és ismereteik fejlődésére gyakorolt külső hatásokat is.
Gyakorlati tanulás	
Főbb megállapítások	Főbb gyakorlati következtetések
Az edzők számos módszerrel tanulnak és fejlesztik gyakorlatukat. A szakirodalomban a leggyakrabban vizsgált módszerek a következők: tanulás más edzőktől, sportolóktól vagy mentoroktól, sportolói tapasztalatszerzés és gyakorlati tanulás.	• Az ismeretek reprodukálása, és nem új ismeretek létrehozása. • Ez az edzők számára ismeretbeli hiányosságokat eredményezhet, mivel nincsenek követendő iránymutatások vagy tananyagok
Edzőképzés	
Főbb megállapítások	Főbb gyakorlati következtetések
Hiányos a paraedzők formális képzése.	• Az edzők kénytelenek voltak más eszközökkel fejleszteni tudásukat, amelyek nem feltétlenül bizonyítékokon, vagy kutatásokon alapulnak. • A nem megfelelő ismeretekkel rendelkező edzők akadályozhatják a sportolókat.
Szükség és igény van formális edzőképzésre.	• A hivatalos edzőképzés elérhetősége hatékonyabb edzőket eredményez az ismeretek bővülése, és a munkaerő növekedése miatt.

3.4 Parasportolók

Sportolói fejlődés	
Főbb megállapítások	Főbb gyakorlati következtetések
A sportolásból eredő pszichoszociális hatások a sportolók életkorától és a részvétel szintjétől (iskolai, közösségi vagy teljesítményszint) függően változhatnak. Ezek lehetnek negatívak vagy pozitívak.	• Az edzőknek tisztában kell lenniük az életkor és a kontextus által a pszichoszociális eredményekre gyakorolt különbségekkel, és figyelembe kell venniük, hogy a résztvevők eltérő módon fejlődnek. • Az edzőknek tudatosan törekedniük kell arra, hogy csökkentsék a sportolásból eredő negatív pszichoszociális hatásokat.
Sportban való részvételi előnyei	
Főbb megállapítások	Főbb gyakorlati következtetések
A sportolásnak számos előnye van. A parasportolók vonatkozásában a szakirodalom leggyakrabban a következőket említi: életvezetési és szociális készségek fejlődése, önbizalom és önbecsülés növekedése, függetlenség és sikerélmény megszerzése.	• Az edzőknek olyan képzési környezetet kell kialakítaniuk, amely elősegíti és támogatja ezeket az előnyöket.
Osztályozás	
Főbb megállapítások	Főbb gyakorlati következtetések

Az osztályozás lehetővé teszi, hogy a fogyatékossággal élő sportolók a sportosztályok alkalmazásával egyenlőbb feltételek mellett versenyezhessenek. Az osztályozás sportágspecifikus folyamatot követ.	• Az edzőknek tisztában kell lenniük a sportáguk osztályozási módszerével, és bizonyos mértékben érteniük kell hozzá. • Az edzőknek tisztában kell lenniük a fogyatékosság hatásával.

4.0 Irodalmi áttekintés táblázat

4.1 A parasport kontextusa

Ez a szakasz a parasport kontextusát mutatja be, számos olyan téma megvitatásával, amelyek befolyásolják és hatással vannak erre a sokrétű környezetre. Ez a következő témákat foglalja magában: a parasporton és az edzésen belüli kutatás, társadalmi, politikai, többek között szabályozási, kulturális hatások, a fogyatékossággal kapcsolatos statisztikák, a fogyatékosság modelljei és a parasportolók előtt álló akadályok.

4.1.1 Kutatás

A kutatás a parasport kontextusában megjelenő szakirodalomra vonatkozik. Azonban a parasport jórészt alulkutatott. A kutatás kulcsfontosságú a parasport mélyebb megértéséhez, és e nélkül az edzők, sportolók, tudósok, politikai döntéshozók és a gyakorlat továbbra is alulinformált marad.

Főbb alapelvek	Szakirodalmi alátámasztás	Következtetések
Általánosságban elmondható, hogy a fogyatékossággal élők sportjában az edzőképzéssel kapcsolatos kutatások hiányosak.	DePauw és Gavron (1991) csaknem 30 évvel ezelőtt mutatott rá először a fogyatékosok sportjában az edzőkkel kapcsolatos kutatások hiányára, ez azonban napjainkban is probléma (Cronin, Ryrie, Huntley és Hayton, 2018; Townsend, Cushion és Smith, 2018). Azonban a tudósok által kiemelt konkrét témák közé tartozik a fogyatékossággal élő sportolók kohéziója (Falcão, Bloom és Loughead, 2015), a testi fogyatékossággal élő élsportolók motivációi (Banack, Sabiston és Bloom, 2011), az edző szerepe (Tawse, Bloom, Sabiston és Reid, 2012) és az edzéstudomány, különösen a pszichológia (Banack et al, 2011). Számos tudós szerint a kutatások hiánya tükröződik a fogyatékossági sportban dolgozó edzők számára rendelkezésre álló oktatás és erőforrások hiányában (Taylor, Werthner és Culver, 2014; Townsend et al, 2018).	A kutatások hiánya azt eredményezi, hogy a fogyatékosok sportjában az edzői munka kevésbé tényeken alapuló. Ez azt eredményezheti, hogy az edzőknek találgatniuk kell, mi a hatékony és mi nem az. A politikai döntéshozók és a változásokért felelős személyek nem rendelkeznek teljes körű információval, és a kutatás hiánya azt jelenti, hogy bizonyos szabályok és eljárások alátámasztására nincs bizonyíték. A kutatás hiánya azt is eredményezheti, hogy a kívülállók nem értik a fogyatékosok sportjának összefüggéseit, ami csak tovább növeli a szakadékot az épek és a fogyatékossággal élők sportja, valamint a társadalom egésze között. Ez megnehezíti az edzői gyakorlat mintáinak és normáinak azonosítását. Az oktatás, a fejlesztési lehetőségek és az erőforrások hiánya azt eredményezi, hogy az edzők kénytelenek máshol elsajátítani a tudást, és kevés empirikus bizonyítékkal alátámasztva fejleszteni a gyakorlatukat. Ez azt jelenti, hogy az edzők kimazsolázzák azokat az információkat, melyekről azt gondolják, hogy számukra hatékonyak.

		A nagy teljesítmény kontextusában végzett kutatások gyakran nem alkalmazhatók a tömegsportban vagy rekreációs környezetben dolgozó edzők esetében. Több kutatást kellene végezni a csúcsteljesítményen kívüli parasport környezetben annak érdekében, hogy jobb képet kapjunk az általános helyzetről, és meghatározható legyen, hogyan támogathatók hatékonyan az edzők és a sportolók.
A rendelkezésre álló kutatások a nagy teljesítmény kontextusára összpontosítottak.	A parasportban rendelkezésre álló kutatások többsége a nagy teljesítmény kontextusára összpontosít, ezért a tömegsport kontextust (Cronin et al, 2018) gyakran figyelmen kívül hagyják. Ebben az esetben a nagy teljesítmény olyan tanulmányokat ölel fel, amelyekben a résztvevők élsport, paralimpiai vagy nemzeti csapat szinten vannak. A paralimpiai sporton belül számos tanulmány készült, ezek például az edzői tanulásra és fejlődésre (Fairhurst, Bloom és Harvey, 2017; Douglas, Falcão és Bloom 2018), az edzőknek a csapatkohézióról alkotott elképzeléseire (Falcão, Bloom és Loughead, 2015), az edzőképzésre gyakorolt kulturális és politikai hatásokra (Bush és Silk, 2012) összpontosítanak. Az élsport és az országos szintű sportolókkal kapcsolatos tanulmányok közé tartozik az edzői szerepkör kutatása (Tawse, Bloom, Sabiston és Reid, 2012), a fogyatékossággal élő sportolók edzésével kapcsolatos előítéletek (Wareham, Burkett, Innes és Lovell, 2017) és a fogyatékosság szociális konstrukciója (Townsend, Huntley, Cushion és Fitzgerald, 2018).	A nagy teljesítmény kontextusában végzett kutatások gyakran nem alkalmazhatók a tömegsportban vagy rekreációs környezetben dolgozó edzők esetében. Több kutatást kellene végezni a csúcsteljesítményen kívüli parasport környezetben annak érdekében, hogy jobb képet kapjunk az általános helyzetről, és meghatározható legyen, hogyan támogathatók hatékonyan az edzők és a sportolók.

A kutatás nagy része edzőközpontú, csak pillanatfelvételt rögzít az edzői folyamatról	A kutatások gyakran kizárólag az edzőre összpontosítottak, ezért figyelmen kívül hagyták a tanulásra és a tudás fejlesztésére gyakorolt szociokulturális hatásokat (Townsend, Cushion és Smith, 2018). Továbbá a kutatások nagy része figyelmen kívül hagyja a sportolók hangját (Townsend et al, 2018), ami problematikusnak tekinthető, mivel ők az edzői folyamat kulcsfontosságú részét képezik (Lyle és Cushion, 2016).	Az edzők nem tudják, hogy mi és hogyan befolyásolhatja a tanulásukat. Az edzők nem tudnak használni szakirodalmat, sem kutatásokat a sportolók tapasztalatainak és véleményének feltárására és a gyakorlatuk megalapozására, mivel ezeket a szakirodalom még nem vizsgálta.

4.1.2 Társadalmi-politikai-kulturális hatások és irányelvek

A következő fejezetben az Európai Unió és az Egyesült Nemzetek Szervezete által végrehajtott, a fogyatékossággal élő személyekkel szembeni társadalmi bánásmóddal kapcsolatos irányelveket vizsgáljuk meg. A fogyatékosság és a fogyatékossági sport helyzete statisztikák és számadatok segítségével kerül vizsgálatra. Ezen túlmenően a kulturális társadalmi hatásokat negatív (pl. megbélyegzés) és pozitív (pl. a paralimpiai játékok hatása) szempontból is vizsgáljuk.

Főbb alapelvek	Szakirodalmi alátámasztás	Következtetések
Irányelv- ENSZ Emberi jogi egyezmény	„Valamennyi emberi jog és alapvető szabadság teljes és egyenlő gyakorlásának előmozdítása, védelme és biztosítása valamennyi fogyatékossággal élő személy számára, és a velük született méltóság tiszteletben tartásának előmozdítása.” (Egyesült Nemzetek Szervezete, 2006) 30. cikk A kulturális életben, üdülési, szabadidős és sporttevékenységekben való részvétel. Ez a cikk kiemeli, hogy a fogyatékossággal élőknek egyenlő esélyt kell biztosítani	Az edzőknek tisztában kell lenniük a fogyatékosságot és a fogyatékosok sportját körülvevő társadalmi, politikai és kulturális hatásokkal. Jogi és erkölcsi kötelesség hatékony és megfelelő sportolási lehetőségeket biztosítani a fogyatékossággal élő személyek számára.

	a sportban való részvételre, a fogyatékossággal nem élő résztvevőkkel azonos bánásmódra, a helyszínek akadálymentesítésére és a megfelelő oktatás biztosítására, ami megegyezik a hagyományos környezetben elérhető oktatással.	Az edzőknek egyenlő esélyeket kell biztosítaniuk a fogyatékossággal élők és a fogyatékossággal nem élők számára egyaránt. A fogyatékossággal élő és ép sportolóknak egyaránt lehetőséget kell biztosítani a versenysportban való részvételre (Bundon és Clarke, 2015). A nemzeti irányító testületek tehát felelősek azért, hogy a sport befogadó és mindenki számára hozzáférhető legyen. A fogyatékossággal élők sportjában az edzők számára képzést kell biztosítani, hogy ugyanolyan magas színvonalú sportolási lehetőségek álljanak rendelkezésre, mint a fogyatékossággal élők sportjában.
Irányelv - Európai fogyatékosságügyi stratégia 2010—2020	„Célja az akadálymentes Európa előmozdítása és a fogyatékossággal élő élők pozíciójának erősítése annak érdekében, hogy élhessenek jogaikkal és teljes mértékben részt vehessenek a társadalomban és a gazdaságban." (Európai Unió)	
Irányelv - Európai akadálymentesítési intézkedéscsomag	"irányelv, amelynek célja az, hogy a hozzáférhető termékek és szolgáltatások belső piacának működése a tagállamok eltérő szabályaiból eredő akadályok megszüntetése által javuljon ". (Európai Unió)	
Statisztika a fogyatékosságra és a fogyatékossággal élők sportjára vonatkozóan	Az EU-ban a lakosság körülbelül egyötöde él fogyatékkal (Európai Unió, 2020), míg a világ népességének körülbelül 15%-a él fogyatékkal (Egészségügyi Világszervezet). A Sport England 2018-ban végzett felmérést, melyről a következő évben jelentést tett közzé. Íme néhány megállapításuk: • a lakosság 21%-ának van egészségkorlátozó fogyatékossága. • a sportban önkéntesen tevékenykedő felnőttek 13%-a fogyatékkal él • a fogyatékossággal (vagy hosszú távú egészkárosodott állapottal) élő emberek 41%-a inaktív • az egyetlen egészségkárosodással élők 31%-a inaktív • a három vagy több egészségkárosodással élők 49%-a inaktív • a két vagy több egészségkárosodással élők 38%-a inaktív (ez a szám 2017/18-hoz képest 2,1%-kal csökkent).	Meglepő, hogy a fogyatékossággal élők számára még mindig nem állnak rendelkezésre megfelelő sportolási lehetőségek. Az irányító testületeknek és a politikai döntéshozóknak el kellene gondolkodniuk azon, hogyan lehetne a sportot hozzáférhetőbbé tenni a lakosság ilyen nagy része számára. Az edzőknek át kellene gondolniuk, hogyan ösztönözhetik a fogyatékossággal élőket és az inaktívakat a sportolásra vagy a testmozgásra. (Például, hozzáférhető-e az általuk irányított foglalkozás? Rendelkeznek-e olyan ismeretekkel, hogy a különböző károsodással élő egyének igényeihez igazítsák a gyakorlatukat vagy a sportot)? Ha a fogyatékossággal élők sportolási vagy fizikai aktivitásban való részvételi lehetőségei nem fejlődnek, akkor az inaktivitási adatok nem javulhatnak.

	Az Activity Alliance (2020), (korábban English Federation of Disability Sport), 1182 fő fogyatékossággal élő és 1136 fő fogyatékossággal nem élő felnőttet kérdezett meg. Íme néhány eredményük: • A fogyatékossággal élő résztvevők 81%-a nyilatkozott úgy, hogy a fogyatékossága hatással van a fizikai aktivitásban való részvételére. • 81% úgy nyilatkozott, hogy szeretné növelni a fizikai aktivitását. • A fogyatékossággal élő résztvevőknek csak 40%-a gondolja úgy, hogy lehetősége van arra, hogy olyan aktív legyen, amennyire csak szeretné. • A fogyatékossággal élő résztvevők 18%-a állította, hogy kevés a számukra elérhető lehetőség. • A fogyatékossággal élőknek csak 24%-a vett részt szervezett aktív foglalkozáson az elmúlt 12 hónapban.	Az edzőknek fel kell ismerniük, hogy az egészségkárosodás hogyan befolyásolhatja a sportolók sportban való részvételét, és ennek figyelembevételével kell működniük, valamint a gyakorlatukat úgy kell átalakítaniuk, hogy a résztvevők a lehető legjobb élményt kapják. Az Acticity Alliance felmérésében részt vevők többsége úgy nyilatkozott, hogy szeretné növelni testmozgása mennyiségét. Ezért fontos, hogy ezt az nemzeti szövetségek, a politikai döntéshozók, a sportklubok és az egyéni edzők is felismerjék, és bátor erőfeszítéseket tegyenek e csoport igényeinek kielégítésére és megfelelő részvételi lehetőségek biztosítására.
Kultúra és társadalom a fogyatékossággal élők sportjának kontextusában	A sport kultúránk és társadalmunk tükörképe (Williams, 1994; DePauw, 1997). Harada és Siperstein (2009) megállapítása szerint a sport társadalmi és kulturális kapcsolatot biztosít a legkülönbözőbb hátterű emberek között. DePauw (1997) kiemelte a sport jelentőségét a kultúrán és a társadalmon belül, mivel "egy adott társadalom uralkodó értékeit, normáit és standardjait tükrözi" (DePauw, 1997, 418. o.). Megállapították, hogy vannak bizonyos, a társadalom által létrejött akadályok, amelyek megakadályozzák, hogy a fogyatékossággal élők a lakosság többi részével egyenlő esélyekkel rendelkezzenek (Oliver és Barnes 2010). Fitzgerald (2005) kiemeli, hogy "olyan társadalomban élünk, amely a testekhez különböző értékeket rendel " (44. o.). Ez azt mutatja, hogy a társadalom tagjai még mindig ítélkeznek a fogyatékossággal élők felett, ami a sport világából és a mindennapi tevékenységekből való kirekesztést eredményezi.	A sport a társadalom és a mindennapi élet fontos része. Az edzők gyakran a sporttevékenység létfontosságú részét képezik, ezért fontos, hogy értékeljék szerepüket és felelősségüket. Elengedhetetlen, hogy az edzők figyelembe vegyék a sportágukra gyakorolt kulturális és társadalmi hatásokat, és így azt is, hogy ez milyen hatással lehet a sportolóikra és a gyakorlatukra. Az edzőknek törekedniük kell arra, hogy a hagyományos negatív társadalmi és kulturális diskurzusok ne befolyásolják edzői gyakorlatukat. Ez kihívást jelenthet akkor, ha ezt az edzők nem fogalmazzák meg önmagukban.

	Wareham, Burkett, Innes és Lovell (2017) kiemelte, hogy a fogyatékosság és a fogyatékossági sport még mindig stigmatizált, valamint a fogyatékosságot általánosságban negatív felfogás és hozzáállás övezi (Robbins, Houston és Dummer, 2010). Egy másik probléma, amivel a fogyatékossággal élő sportolóknak szembe kell nézniük, az, hogy a nem fogyatékossággal élő sportolókhoz képest kevésbé tartják őket alkalmasnak, ami miatt gyakran csodálják őket olyan dolgokért, amelyeket általában triviálisnak vagy könnyen megvalósíthatónak tartanak egy fogyatékossággal nem rendelkező sportoló esetében (Robbins et al, 2010). Ez a társadalomban megjelenő fogyatékos-ellenességet tükrözi.	A politikai döntéshozóknak és a rendezvényszervezőknek figyelembe kellene venniük a fogyatékossággal élők véleményét a tervezés során, mivel gyakran az ép emberek hozzák meg azokat a döntéseket, amelyek végső soron a fogyatékossággal élőket érintik (Braye, Dixon és Gibbons, 2015).
A sport a fogyatékossággal kapcsolatos társadalmi változások elismert eszközeke.	A sportot a politikai döntéshozók nem csak eszközként használják az egészséggel és a kirekesztéssel kapcsolatos problémák megoldására, hogy csak néhányat említsünk (Hassan és Lynch, 2014), hanem ahogy Bundon és Clarke (2015) is kiemelte, a sport felhasználható a társadalmi változások előmozdítására, Sherry, Schulenkorf és Chaplin (2015) állítása szerint pedig a sport pozitív hatással lehet a társadalomra. Purdue és Howe (2012) kiemelik, hogy a fogyatékosok sportja felhasználható a fogyatékossággal kapcsolatos társadalmi megértés elősegítésére. A fogyatékossággal kapcsolatos szociokulturális normák és felfogások a sporton keresztül megváltoztathatók (Townsend, Huntley, Cushion és Fitzgerald, 2018). Gyakran előfordul, hogy a fogyatékossággal élő sportolók a társadalmi változásokért kampányolnak, mind a sporton belül, mind azon kívül (Bundon és Clarke, 2015), azonban amikor kizárólag a sporton belül kampányolnak a változásért, negatív visszahatással szembesülnek.	A fogyatékosság, a fogyatékosok sportja és a fogyatékossággal élő sportolók megítélése pozitív megvilágításba helyezhető. A fogyatékossággal kapcsolatos szélesebb körű kulturális megértés a sport felhasználásával javítható. Figyelemre méltó, hogy a paralimpikonok gyakran még mindig alulértékeltek az olimpikonokhoz képest.

	A társadalmi változásokkal kapcsolatban a paralimpiai játékok hatását is vizsgálták (Misener, Darcy, Legg és Gilbert, 2013; Ferrara, Burns és Mills, 2015). Gold és Gold (2007) kiemelte, hogy a paralimpia megváltoztatta a fogyatékossággal élőkkel szembeni hozzáállást, mivel a hangsúly a sportolók teljesítményén van, nem pedig az egészségkárosodáukon. Az Activity Alliance (korábban English Federation for Disability Sport) a 2012-es londoni játékokat követően felmérést végzett, amelynek eredményeit egy jelentés összeállításához használták fel. A jelentés megállapítja, hogy a játékok összességében pozitív változást eredményeztek a fogyatékossággal élők sportban való megítélésében. Eredményeik alapján úgy vélték, hogy a paralimpia által okozott legértékesebb változás a fogyatékossággal élők képességeinek tudatosítása volt. Coates és Vickerman (2016) kiemelte, hogy különösen a fogyatékossággal élő gyermekek profitálnak a paralimpiai játékokból. Ez annak köszönhető, hogy kapcsolatba tudnak lépni a sportolókkal, felismerve, hogy ők is fogyatékkal élnek, mégis sikeresek lettek, ami lehetővé teszi, hogy a gyerekek pozitívabban viszonyuljanak a fogyatékosságukhoz (Coates és Vickerman, 2016). A paralimpiából származó előnyök ellenére a részt vevő sportolók gyakran még mindig alulértékeltek, különösen az olimpikonokhoz képest. Wareham, Burkett, Innes és Lovell (2017) azt tapasztalták, hogy a tanulmányukban szereplő egyik edzőnek azt mondták, hogy "egy paralimpiai érem "egy olimpiai érem hetedét éri" (1198. o.). Ez rávilágít arra az egyenlőtlenségre és megbélyegzésre, ami még mindig létezik a parasport körül.	

4.1.3 Fogyatékossági modellek

A fogyatékossági modellek (egészségügyi, szociális, szociális relációs és emberi jogi) kapcsolatot teremtenek a fogyatékossági tanulmányok és a parasport között, valamint a fogyatékosságot különböző nézőpontból vizsgálják. E modellek ismerete segíthet az edzőknek és a politikai döntéshozóknak megérteni a fogyatékosságot és az egészségkárosodást, valamint az ebben az összefüggésben jelen lévő történelmi diskurzust.

Főbb alapelvek	Szakirodalmi alátámasztás	Következtetések
Egészségügyi modell	Az egészségügyi modell az orvostudományban és a rehabilitációban gyökerezik, melyben a fogyatékosság okaként az egészségkárosodást jelölik meg (Swain, French és Cameron, 2003). Ez ahhoz vezetett, hogy az egészségkárosodást csak biológiai korlátokra egyszerűsítették le, és nem vették figyelembe a sportolók által megélt tapasztalatokat (Smith és Perrier, 2014). Ezért a fogyatékosság társadalmi komplexitását nem vették figyelembe (Townsend, Smith és Cushion, 2015). Barnes, Mercer és Shakespeare (1999) szerint az egészségügyi modell abnormálisnak ábrázolja a fogyatékossággal élőket. A fogyatékossággal élőkre rótt terhekért inkább az egyént hibáztatják, mint a társadalmat (Townsend et al, 2015). Fitzgerald (2012) szerint az egészségügyi modell szemszögéből nézve a fogyatékossággal élőket ez határozza meg. Az egészségügyi modell gyakran szolgál az edzőképzés alapjául (Townsend, Cushion és Smith, 2018). Az edzőképzés mellett a kutatásokat is gyakran az egészségügyi modell keretezi, a fogyatékosság okaként az egészségkárosodást megjelölve (Townsend, Smith és Cushion, 2015; Falcão, Bloom és Loughead, 2015).	Az edzők redukcionista szemlélettel tekinthetnek az egészségkárosodásra és az egészségkárosodott sportolóikra. Ez ahhoz vezethet, hogy az edzők nem tudják hatékonyan kielégíteni sportolóik igényeit. A sportolók tapasztalatait nem veszik figyelembe, és az edző lehet, hogy inkább arra összpontosít, hogyan tudná megváltoztatni a sportolót, mint a saját gyakorlatára vagy edzői tevékenységére. Az ép edzők esetleg nem veszik figyelembe azokat a lehetséges akadályokat (pl. közlekedési problémák), amelyekkel a fogyatékossággal élők szembesülnek, mivel számukra ez a normális, és nincs negatív hatással az életükre. Ha az edzőképzést és a kutatást továbbra is az egészségügyi modellről szóló diskurzus támasztja alá, akkor nem lehet alaposan feltárni és megérteni ennek a kontextusnak a valódi összetettségét. Ha a fogyatékosságot továbbra is főként az egészségügyi modell alapján értelmezik, a társadalom nem lesz megfelelően tájékoztatva

		arról, hogy a mindennapi életre milyen negatív hatással van a fogyatékosság.
Szociális modell	A szociális modell a fogyatékosságot társadalmilag konstruált fogalomként határozza meg, amely akadályokat és korlátozásokat eredményez a fogyatékossággal élők számára (Finkelstein, 2001), amelyek "a foglalkoztatással, a lakhatással, az oktatással, az állampolgári jogokkal, a közlekedéssel, az épített környezet negligálásával" kapcsolatosak (Thomas, 2014, 10. o.). Az akadályokra további példák találhatók a szakirodalomban: közlekedés (McConkey, Dowling, Hassan és Menke, 2013), az ellátás hiánya (DePauw és Gavron, 2005) és a hozzáértő edzők hiánya (Wareham et al, 2017) szempontjából. Ez a modell azonban figyelmen kívül hagyhatja azegészségkárosodást, ezért figyelmen kívül hagyja az erre a közösségre (Martin, 2013) és a megélt tapasztalataikra gyakorolt hatásokat. Ez a modell rávilágít arra a szerepre, amelyet a társadalom játszott az akadályok létrehozásában és a fogyatékossággal élők ellehetetlenítésében (Thomas, 2014). Az ép testű emberek látszólag akadályokat helyeznek a fogyatékossággal élők elé, ezáltal korlátozzák mindennapi életüket (Thomas, 2004). Thomas (2004) szerint ez azt eredményezte, hogy a fogyatékossággal élő emberek "alsóbbrendű állampolgári pozíciót" (23. o.) foglalnak el.	Ez azt eredményezheti, hogy az edzők nem veszik teljes mértékben figyelembe sportolóik egészségkárosodását a tervezés és az edzés során. Az edzőknek, az irányító testületeknek és a politikai döntéshozóknak meg kell fontolniuk, hogyan tudnak lebontani néhány ilyen akadályt annak érdekében, hogy megkönnyítsék a fogyatékossággal élők sportban való részvételét.
Szociális relációs modell	A szociális relációs modell elismeri a fogyatékosság társadalmi konstrukcióját, miközben figyelembe veszi a fogyatékosságnak az egyénekre gyakorolt hatását is (Thomas, 2007; Reindal, 2008). Swain, French és Cameron (2003) szerint e modellben a fogyatékosság társadalmi konstrukció, míg a károsodás a fizikai korlátozottságra utal. Thomas (2004) továbbá kifejti, hogy a szociális kapcsolatok szemszögéből nézve a fogyatékosság olyan korlátokra utal, amelyeket a fogyatékossággal élőkre mások rónak, akiknek esetleg nagyobb hatalmuk van, mint nekik.	Ez a modell lehetővé teszi az edzők számára, hogy figyelembe vegyék mind az egszségkárosodás hatását, mind a társadalmi és kulturális hatásokat, amelyek a fogyatékosságot és a fogyatékossággal élők előtt álló akadályokat létrehozták. Az edzőknek fel kell tárniuk a fogyatékossággal és a fogyatékossági sporttal kapcsolatos személyes előítéleteket. (Taylor, Culver, Werthner és Callary, 2015). Azt is figyelembe kell venniük, hogy a gyakorlatuk és a tanulási módszereik, amelyek az épek sportjában hatékonyak voltak, nem biztos,

	Bár sok akadályt társadalmilag konstruáltnak írnak le, ez a modell elismeri, hogy vannak olyan akadályok, amelyeket közvetlenül az egészségkárosodás befolyásol, amit a fogyatékosság hatásának nevezünk (Thomas, 1999), ami az egészségkárosodásnak az egyénre gyakorolt hatását jelenti. Figyelembe veszik a társadalomra gyakorolt kulturális és történelmi hatásokat (Townsend, Smith és Cushion, 2015), ami azt jelenti, hogy a fogyatékosság egyéni, társadalmi és kulturális szinten is elemezhető és megérthető (Martin, 2013).	hogy azok lesznek a parasport kontextusában is (Allan, Evans, Latimer-Cheung és Côté, 2019). Az edzőknek fel kell ismerniük, hogy a sportolókhoz alkalmazkodva változtatniuk kell, és a gyakorlatukat hozzájuk kell igazítaniuk, és nem a sportolóknak kell hozzájuk alkalmazkodniuk. Az edzőknek szem előtt kell tartaniuk a fogyatékosság hatását és az egyes sportolók egyediségét. Ezért fontos, hogy kommunikáljanak a sportolóikkal annak érdekében, hogy megértsék az egyéni egészségkárosodásokat, azok hatását és azt, hogy az edzők hogyan nyújthatják a legnagyobb támogatást. Az olyan sportágak módosított változatai, mint a kerekesszékes kosárlabda vagy a tenisz és az ülő röplabda, némileg illeszkednek a fogyatékosság szociális relációs modelljéhez.
Emberi jogi modell	Annak elismerése, hogy a fogyatékossággal élők egyenlő jogokkal rendelkeznek, és egyenlő esélyekkel kell rendelkezniük a sportban való részvételhez (Hassan, McConkey és Dowling, 2014). Szükség van a fogyatékossággal élők sportban való részvételét támogató szakpolitikákra.	Az edzőket megfelelő képzésben kell részesíteni a befogadás előmozdítása érdekében. Az edzőknek lépéseket kell tenniük annak érdekében, hogy gyakorlatukat befogadóbbá tegyék, hogy minden résztvevőnek egyenlő esélyeket tudjanak nyújtani.

4.1.4 A parasportolók előtt álló akadályok Ez a szakasz rávilágít számos, a fogyatékosság szociális modelljén keresztül vizsgált, gyakran a társadalom által támasztott akadályra, amelyekkel a parasportolóknak a sportban való részvétel során szembe kell nézniük.		
Főbb alapelvek	**Szakirodalmi alátámasztás**	**Következtetések**
A fogyatékossággal élők számára elérhető sportolási lehetőségek és a sportolási lehetőségek hiánya	DePauw és Gavron (2005) kiemelte, hogy a fogyatékossággal élők részvételének akadálya a lehetőségek hiánya. Darcy és Dowse (2013) szerint a lehetőségek hiánya a következőkkel függ össze: a megfelelő tevékenységekről szóló információk hiánya, várólista, megfizethető és alkalmas tevékenységek. Még mindig problémát jelent, ahogy az Activity Alliance (2020) által végzett felmérésben a résztvevők 18%-a állította, hogy nem áll rendelkezésre elegendő lehetőség a sporttevékenységekben való részvételre.	Az egyenlőség hiánya a sportkörnyezetben a fogyatékossággal élők és a fogyatékossággal nem élők között. Sok fogyatékossággal élő ember még mindig részt akar venni a sportban, ezért lehetőséget kell biztosítani számukra.
Egyes edzők nem rendelkeznek a parasporttal és a sportolókkal kapcsolatos ismeretekkel és tapasztalatokkal.	Ez az edzőképzés és az edzők rendelkezésére álló erőforrások hiányát tükrözheti a parasport kontextusban (Townsend et al, 2018). A megfelelő ismeretekkel nem rendelkező edzők a sportolók számára a részvétel akadályát jelentik (Wareham et al, 2017), mivel a foglalkozások nem feltétlenül befogadók, vagy a gyakorlatok nem igazodnak a sportolók igényeihez.	Előfordulhat, hogy a foglalkozások nem alkalmasak a fogyatékossággal élők számára, mivel az edzők nem tudják, hogyan igazítsák hatékonyan gyakorlatukat vagy edzésüket a mindenkori igényekhez. A parasporttal kapcsolatos speciális ismeretek hiánya miatt előfordulhat, hogy az edzők az ép sportolók gyakorlatait adják vissza. Ez nem egy "uniform" megközelítés, és ez az edzői/gyakorlati stílus nem biztos, hogy megfelel a parasport kontextusának.

		Annak érdekében, hogy megértsék az egészségkárosodás hatását, és képesek legyenek a sportolókkal való együttérzésre, az edzőknek fontolóra kellene venniük, hogy részt vegyenek a parasportban, vagy kipróbálják a sportolók által használt felszereléseket (Tawse, Bloom, Sabiston és Reid, 2012). A speciális felszerelést használó sportolók esetében az edzőknek tisztában kell lenniük a felszerelések működésével.
A közlekedés problémát okozhat a parasportolók számára	Különösen a felnőtt sportolók esetében bizonyult jelentős akadályozó tényezőnek a közlekedés hiánya (McConkey, Dowling, Hassan és Menke, 2013). French és Hainsworth (2001) kiemelte, hogy a közlekedés a fogyatékossággal élők számára a részvételben hatalmas akadálynak bizonyult. Különösen azt tapasztalták, hogy az edzés időpontjában általában nem megfelelő a tömegközlekedés, valamint az is probléma, hogy a közlekedési eszközök nem alkalmazkodtak a kerekesszékkel közlekedőkhöz, illetve nem voltak megfelelőek a kerekesszékesek számára. Újabban a közlekedés többletköltségét is kiemelték, mint különleges akadályt (Ives, Clayton, Brittain és Mackintosh, 2019).	A sportolók gyakran másokra, például az edzőkre vagy a szülőkre hagyatkoznak, hogy elszállítsák őket a sporttevékenységekre. Ha ők nem állnak rendelkezésre, a sportoló esetleg nem tud önállóan eljutni az edzésre vagy a mérkőzésre. A politikai döntéshozóknak és a közlekedési szolgáltatóknak mérlegelniük kell, hogy valóban mindenki számára elérhetőek és rendelkezésre állnak-e. A sporttevékenységeket nyújtó edzőknek és szervezeteknek mérlegelniük kell, hogy a sporttevékenység helyszíne mennyire érhető el tömegközlekedéssel. A nemzeti szövetségek vagy a közlekedési szolgáltatók megfontolhatnák a fogyatékossággal élő közlekedők költségeinek csökkentését, hogy a fogyatékossággal élők számára továbbra is biztosítsák a sportolás lehetőségét anélkül, hogy a további szállítási költségek miatt aggódniuk kellene.
A fogyatékosság és az egészségkárosodás körül még mindig létezik egyfajta megbélyegzés	Wareham és munkatársai (2017) az élsport edzőkkel készített tanulmányukban megállapították, hogy a társadalomban még mindig létezik a fogyatékossággal élő sportolókkal kapcsolatos megbélyegzés, és általában véve a fogyatékosság negatív megítélése. Ez ahhoz vezethet,	Ez negatív hatással lehet mind a sportolókra, mind az edzőkre, mivel megakadályozhatja őket a részvételben.

	hogy a sportolókat lekicsinylik az eredményeik miatt, amikor a fogyatékossággal nem élő résztvevőkkel hasonlítják össze őket. Korábban Bundon és Clarke (2015) kiemelte, hogy a fogyatékossággal élők továbbra is részt vehetnek a fogyatékossággal nem élők sportjában, azonban továbbra is ki lehetnek téve a fogyatékos-ellenes diskurzusnak.	A negatív hozzáállás és a nem hatékony vagy nem megfelelő gyakorlatok elriaszthatják a sportolókat a további részvételtől, vagy ronthatják a sportélményüket.
Speciális felszerelések	Sok parasportoló speciális felszerelést használ a sportoláshoz. Hangsúlyt fektettek a sportolók által a versenyzéshez szükséges alapvető felszerelések, például a versenyzői kerekesszékek és protézisek költségeire (Bush és Silk, 2012; Patatas et al, 2018). Szabadidős szinten a felszerelések elérhetőségét akadályként említették (Martin Ginis, Latimer-Cheung és Rimmer, 2016).	A felszerelések többletköltségei miatt sokan nem tudnak majd sportolni. Ha megvalósítható lenne, a sportolók a rekreációs szinten megoszthatnák a felszerelést.
Akadálymentesség	Ez a sporttevékenységek és edzések helyszínéül szolgáló létesítmények akadálymentességére vonatkozott. Az akadálymentesség különösen a kerekesszékesek számára bizonyult problémásnak. McMaster és munkatársai (2012) azt találták, hogy a torna résztvevőinek szét kellett szedniük kerekesszéküket, hogy bejussanak a tornaterembe, mivel az ajtók nem voltak elég szélesek. Hasonló megállapítást tett a közelmúltban Patatas, Bosscher és Legg (2018) is, azt állítva, hogy vizsgálatukban az egyik sportoló nem tudott úgy bejutni az edzőterembe, hogy előbb nem vette le a kerekeket a kerekesszékéről. Az akadálymentesítési problémák nemcsak a sportolók teljesítményét és edzését befolyásolják, hanem a sporton kívüli eseményeket is, amelyek a csapatkohézió fejlesztésére szolgálnak (Falcão et al, 2015).	Az edzőknek tisztában kell lenniük a helyszínek akadálymentességével, legyen szó edzésről vagy versenyről. Az is előfordulhat, hogy a konkrét követelményeket előre közölniük kell a helyszínekkel (Allan et al, 2019). A helyszíneknek át kell gondolniuk, hogy mennyire hozzáférhetőek a fogyatékossággal élők számára, és el kell végezniük a szükséges változtatásokat annak érdekében, hogy mindenki számra hozzáférhetőek legyenek.

4.2 Edzői tevékenység a parasportban

Ez a szakasz a parasporton belüli edzői tevékenységgel foglalkozik. Konkrétan azzal, hogy ez egy vegyes szakma, az edzői filozófiára gyakorolt hatásokkal, az edzői szerepekkel és az edzői gyakorlattal. Ez egy nagyon egyedi kontextus, ahol a tárgyalt témák mindegyike betekintést nyújt a parasport világának edzői tevékenységébe.

4.2.1 Vegyes szakma

Ebben az esetben a vegyes szakma kifejezés arra az életpályára utal, vagy annak hiányára, amelyet az emberek bejártak, hogy paraedzővé váljanak. Továbbá azt is megvizsgáljuk, hogy az edzői tevékenység még nem vált bevett és elfogadott szakmává. Ez azt eredményezte, hogy az edzői munkakört a teljes munkaidős, részmunkaidős, önkéntes és fizetett pozíciók sokfélesége jellemzi. Fontos megérteni, hogy egyes emberek hogyan és miért kezdenek el paraedzőként tevékenykedni annak érdekében, hogy hatékonyan támogathassuk az edzői pályára lépőket.

Főbb alapelvek	Szakirodalmi alátámasztás	Következtetések
Az edzői pályára lépés korábbi kapcsolatok révén (pl. egy sportággal, parasporttal vagy parasportolóval) történik, és nem tervezett.	Az edzők különböző okokból kezdenek el edzősködni, és nincs egyértelmű életpálya kilátás előttük (Duffy, Hartley, Bales, Crespo, Dick, Vardhan, Nordmann és Curado, 2011). Douglas, Falcão és Bloom (2018) 5 paralimpiai vezetőedzővel készített interjút, akik korábban parasportolók voltak, és mindannyian saját edzőjük kérésére kezdtek el edzőként tevékenykedni. Fairhurst, Bloom és Harvey (2017) szintén paralimpiai edzőkkel készített interjút. Négyen azt állították, hogy azután kezdtek el paraedzői tevékenységet folytatni, hogy egy fogyatékossággal élő sportoló megkereste őket, a fennmaradó két edző pedig korábban már részt vett fogyatékosságra vonatkozó kutatásokban. Cregan, Bloom és Reid (2007) által megkérdezett mind a négy edző szintén azt állította, hogy a paraedzői pályára lépésük akkor kezdődött, amikor fogyatékossággal élő sportolók keresték meg őket. Továbbá a fogyatékossági sportban dolgozó edzők többsége korábban maga is sportoló volt, de a nem fogyatékosok sportjában (DePauw és Gavron, 1991). Érdekes módon azonban az edzőknek csak nagyon kis	Az edzők számára nem áll rendelkezésre olyan egyértelmű életpálya, amely irányítaná fejlődésüket és előmenetelüket. Ez az új edzők felvételét is megnehezítheti, mivel nem egyértelmű a helyzetük. Azok számára, akik edzőként kezdenek a parasportban, és nincs korábbi tapasztalatuk vagy tudásuk az egészségkárosodásról, ez még nagyobb kihívást jelenthet. Ha lenne egy konkrét életpálya, amelyet követni lehetne, vagy amely az edzők számára iránymutatást adna, az megkönnyítené a folyamatot. Több munkát kellene arra fordítani, hogy a parasportban fogyatékossággal élő edzőket is toborozzanak. Az edzővé válás egyértelműbb életpályája segíthetné ezt, és a sportolók átállását. (Ezek a sportolók első kézből származó tapasztalatokkal rendelkeznek a parasportban való játékról és versenyzésről, így felbecsülhetetlen tudást és támogatást nyújthatnának azoknak, akiket később edzőként irányítanának).

	hányada él fogyatékkal (DePauw és Gavron, 1991; Douglas, Falcão és Bloom, 2018)	
Az edzők foglalkoztatási státusza változatos	Az épek sportjában tapasztaltakhoz hasonlóan az edzői munkaerő foglalkoztathatóságát illetően is óriási eltérések tapasztalhatók (Duffy et al, 2011; Lara-Bercial, North, Petrovic, Oltmanns, Minkhorst, Hamalainen és Livingstone, 2017). Ez a fizetett, önkéntes, részmunkaidős és teljes munkaidős edzői munkakörök sokféleségében mutatkozik meg (Duffy, North, Curado és Petrovic, 2013) e vegyes szakmán belül.	Néhány edzőnek nincs ideje/anyagi lehetősége arra, hogy speciális fogyatékossági- vagy sportismereteket fejlesszen, ha önkéntes alapon végez edzői tevékenységet. Az edzők karrierjében a kevés fizetés vagy az önkéntes munkák miatt kevés lehetőség adódhat az előrelépésre.

4.2.2 Edzői filozófia

A filozófia erősen vitatott téma az edzői és sport szakirodalomban, amelyet ebben a fejezetben a definíciók tisztázatlansága miatt tárgyalunk. Az edzői filozófiát a parasporton belül általánosságban vizsgáljuk meg, a sportolóközpontú edzői filozófiát egy kicsit mélyrehatóbban, hivatkozással a képességnövelés és a holisztikus edzői munka fogalmaira.

Főbb alapelvek	Szakirodalmi alátámasztás	Következtetések
A szakirodalomból hiányzik a definíciók és a fogalmak tisztázása.	Számos tudós megállapította, hogy az edzői filozófia fogalma nem egyértelmű (Cassidy, Jones és Potrac, 2009; Cushion és Partington, 2016).	Ez zavarodottságot okozhat az edzők körében. Az edzők eltérően értelmezhetik a fogalmat.
Az edzői filozófiát az egyén értékei és meggyőződései támasztják alá.	Az egyértelműség hiánya ellenére az edzői filozófiát övező kutatások nagy része azt állítja, hogy azt az egyén értékei és meggyőződései támasztják alá (Cassidy et al 2009; Kidman és Hanrahan, 2011; Martens, 2012). Befolyásolhatja az a kontextus is, amelyben az edző dolgozik, a szervezet, amelyben dolgozik, és az edző konkrét szerepe (Nash, Sproule és Horton, 2008).	Minden edzőnek saját filozófiát kell kialakítania saját értékei és meggyőződései alapján. A filozófiák változhatnak az edzői pályafutás során; ahogyan az értékek és a meggyőződések is változnak az élet és a különböző tapasztalatok folyamán.

		Az edzők filozófiája eltérhet attól függően, hogy milyen kontextusban dolgoznak, és milyen szerepet töltenek be az adott kontextusban.
Edzői filozófia a parasportban	Az edzői filozófia a parasportban még nagyon is gyerekcipőben járó kutatási terület. Robbins, Houston és Dummer (2010) kerekesszékes és hagyományos kosárlabda edzőkkel végeztek vizsgálatot, hogy feltárják edzői filozófiájukat és elvárásaikat. Azt találták, hogy a kerekesszékes kosárlabdaedzők nagyra értékelték a sportolóikkal való kapcsolat kialakítását a bizalom növelése és a sportolók érdekeinek követése érdekében. Egy másik edző ugyanebben a tanulmányban, aki maga is fogyatékkal él, kifejtette, hogy fontosnak tartja a sportolók ösztönzését és a magas elvárásokat, miközben elismeri az egészségkárosodási hatásokat. Az eredmények összességében kevés különbséget mutattak a kerekesszékes és a hagyományos kosárlabdaedzők filozófiája között. Cybulski, Culver, Kraft és Forneris (2016) a Speciális Olimpia edzőivel végzett vizsgálatot. Amikor a filozófiájukról kérdezték őket, minden edző hasonló pontokat fogalmazott meg: "szórakoztató, bátorságot növelő és befogadó élményt nyújtani a sportolóiknak, miközben olyan dolgokat tanítanak nekik, mint a fair play, a sportszerűség és az egészséges életmód" (11. o.). Ez annak a kontextusnak tulajdonítható, amelyben dolgoznak, mivel a Speciális Olimpia küldetése a lehetőségek biztosítása és az életvezetési készségek fejlesztése (Special Olympics). Az edzők egy újabb tanulmányban (Douglas et al., 2018), hangsúlyozták annak fontosságát, hogy fejlődésüket és gyakorlatukat parasport-edzőként az élethosszig tartó tanulás eszméje segítheti.	Az egészségkárosodott sportolóktól is lehet követelni; az edzőknek azonban fel kell ismerniük az egyes sportolók határait. Az edző munkájának kontextusa megváltoztathatja edzői filozófiát. A parasportban és a fogyatékossággal élők sportjában dolgozó edzők filozófiája nem feltétlenül különbözik teljesen. Az edzőknek hangsúlyozni kell az élethosszig tartó tanulás fontosságát, hogy megértsék, hogy folyamatosan fejlődniük és javulniuk kell.

Sportoló-központú edzés	Lyle és Cushion (2010) a sportolóközpontú edzőképzésről úgy beszél, hogy a sportoló igényeit helyezi előtérbe, Cassidy, Jones és Potrac (2009) pedig azt sugallja, hogy ez a megközelítés javíthatja a sportolók tanulását, és pozitív hatással lehet a teljesítményükre. Townsend és Cushion (2017) szerint az edzők számára létfontosságú, hogy mélyebb megértést alakítsanak ki a fogyatékossággal kapcsolatban, hogy a gyakorlatukban hatékonyan alkalmazhassák a sportolóközpontú edzői megközelítést. A sportoló-központú filozófia kapcsolódik a felhatalmazás, a sportoló függetlenségének és autonómiájának fogalmaihoz (lásd alább).	Az edzőknek mérlegelniük kell, hogy milyen konkrét kontextusban edzenek, és hogyan tudják biztosítani, hogy a sportolók álljanak a gyakorlat középpontjában. A sportolók tapasztalatainak kell az edzői gyakorlat középpontjában állniuk (Townsend, Smith és Cushion, 2015), és az edzőknek biztosítaniuk kell, hogy a sportolók egyéni igényeire és szükségleteire koncentráljanak. Ez összhangban van a fogyatékosság társadalmi-relációs modelljével. A sportolóközpontú edzőképzés révén a sportolóknak több választási lehetőséget és kontrollt kell biztosítani a gyakorlatok felett. A sportolóközpontú megközelítés nagyobb felelősséget ró a sportolókra saját tanulásuk és fejlődésük tekintetében. Az edzőknek át kell gondolniuk a viselkedésüket, és azt, hogy valóban hatékonyan elősegítik-e a sportolóközpontú tanulást. Minden egyes sportoló egyedi, ezért az edzőknek nem szabad feltételezniük, hogy ez a megközelítés minden sportoló esetében megfelelő vagy hatékony lesz.
Képességnövelés	A képességnövelés a függetlenség, az irányítás és az önbizalom növelésére vonatkozhat. A parasport szakirodalomban gyakran használják. Townsend, Huntley, Cushion és Fitzgerald (2018) szerint azonban a képességnövelés ebben a kontextusban gyakran magától értetődőnek tekinthető és a hatalmi viszonyok és ideológiák befolyásolják. Mindazonáltal a szakirodalomban számos, a képességnövelés ösztönzésére alkalmazott stratégiát fedeztek fel.	A fogyatékosság kvázi elutasítása azt jelentheti, hogy az edzők nem veszik figyelembe az egészségkárosodás hatását. Ezért tisztában kell lenniük azzal, hogy ez milyen következményekkel járhat a sportolókra és teljesítményükre nézve, hogy az önállóságra való törekvés ne akadályozza őket. Az edzőknek meg kellene fontolniuk azokat a stratégiákat, amelyeket a gyakorlatukban alkalmazhatnak, és amelyek elősegítenék a sportolók önállóságának növelését,

	Az edzők a Cregan, Bloom és Reid (2007) által végzett tanulmányban kijelentették, hogy fontos, hogy a sportolók számára elérhető célokat állítsanak fel. Amint ezeket a célokat elérték, a sportoló számára a képességnövelés érzését keltették. Továbbá Tawse és társai (2012) megállapították, hogy a kerekesszékes rögbi edzők nem engedik meg sportolóiknak, hogy a magas elvárások előmozdítása érdekében a fogyatékosságukat kifogásként használják játék közben. Purdue és Howe (2012) szerint ez a sportolói identitásra és nem a fogyatékosságra való összpontosítás erősítheti a fogyatékossággal élő sportolókat. Townsend és munkatársai (2018) a paralimpiai edzőkkel végzett tanulmányukban bizonyítékot találtak a képességnövelés fogalmára. Az egyik edző kijelentette, hogy nem gondol a sportolóira fogyatékosként, és gyakran az edzők " bátoríthatók arra, hogy a "sportolót" eddzék, ne a "fogyatékosságot"". (p.347).	miközben figyelembe veszik a károsodási hatást. Az edzők kommunikálhatnának a sportolóikkal, hogy meghatározzák azokat a célokat, amelyek eléréséért dolgozni tudnak.
Autonómia	Mageu és Vallerand (2003) szerint az autonómiát támogató edzés 7 lépésből áll: "(1) a lehető legtöbb választási lehetőség biztosítása meghatározott korlátok és szabályok között (2) feladatok, korlátok és szabályok megindoklása (3) érdeklődés mások érzéseiről és ezek megismerése (4) lehetőség biztosítása kezdeményezésekre és az önálló munkavégzésre (5) nem ellenőrző jellegű kompetencia-visszacsatolás nyújtása (6) nyílt ellenőrzés, bűntudatot keltő kritikák, irányító kijelentések és kézzelfogható jutalmak kerülése (5) (7) az ego bevonásának megakadályozása" (886. o.).	Az edzőknek meg kell változtatniuk gyakorlatukat, hogy autonómiát támogató környezetet teremtsenek. Az edzőknek meg kell fontolniuk, hogy mit tehetnek a sportkörnyezeten kívül a sportoló önállóságának ösztönzése érdekében. Az edzőknek el kell gondolkodniuk viselkedésükön, és azon, hogy miként tudják azt úgy alakítani, hogy a sportolóknak autonómiát biztosítsanak. A sportolókat a gyakorlás során döntések elé kell állítani.

	A fogyatékossággal élők sportjában kiemelték, hogy az edzőknek fontos az önállóság előmozdítása és biztosítása mind a sporton belül, mind azon kívül, mivel ez segítheti a sportolók fejlődését a tágabb értelemben vett életben (Cregan, Bloom és Reid, 2007). Az edzők autonómiát biztosíthatnak a sportolóknak azáltal, hogy választási lehetőséget adnak nekik a gyakorlás során (Conroy és Coatsworth, 2007). Banack, Sabiston és Bloom (2011) szerint kapcsolat van a sportolók belső motivációja és az edző által biztosított autonómia között.	Az edzőknek törekedniük kell arra, hogy visszajelzést adjanak a sportolóknak. Az edzőket és a sportolókat arra kell ösztönözni, hogy az erőfeszítést értékeljék a sikerrel szemben. Ez tükrözi a mesteri légkört, ahol a sportolók élvezete és erőfeszítése áll a középpontban (Breiger, Cumming, Smith és Smoll, 2015), ami segíthet a sportolók önbizalmának növelésében. Az autonómiát támogató környezet biztosításával az edzők hatással lehetnek a sportolók motivációjára.

4.2.3 Az edző szerepe

A következő szakaszban kiemeljük az edzői szerep bonyolultságát a parasportban. Ennek az összetettségnek a megértése hatékonyabb és relevánsabb támogatást nyújthat az edzőknek. Az edző szerepe számos tényezőtől függően változik, például a kontextustól, az edzői tapasztalattól és a sportolóktól, hogy csak néhányat említsünk. Ezért elengedhetetlen, hogy az edző szerepét a parasport környezetében vizsgáljuk meg, hogy elmélyítsük ennek az egyedi kontextusnak a megértését és megbecsülését.

Főbb alapelvek	Szakirodalmi alátámasztás	Következtetések
Szerepkeretek kialakítása	Az edzők szerepét és felelősségét befolyásolják tapasztalataik, képzettségük és képzésük (Taylor, Werthner és Culver, 2014; Lyle és Cushion, 2016). A parasportban dolgozó edzők megállapították, hogy kettős szerepük van, amelynek során meg kell érteniük a sportolójuk fogyatékosságát, valamint a sportágat (Martin és Whalen, 2014).	Az edzők mindannyian személyes tapasztalatokkal, különböző oktatási és képzési formákkal rendelkeznek, ami azt jelenti, hogy különbözőképpen látják a szerepüket, még akkor is, ha ugyanabban a környezetben dolgoznak. Az edzői tevékenység és a sport társadalmilag konstruált, így a kontextus hatással van arra, hogy az edző hogyan látja a szerepét.

Az edző szerepe a parasportban sokkal összetettebb és sokrétűbb, mint a fogyatékossággal élők sportjában. A parasportban az edzőnek számos szerepet kell betöltenie.	Az edző szerepét a kontextustól függetlenül összetettnek írják le, de a további szerepek és felelősségek miatt a fogyatékossággal élők sportjában dolgozó edzők esetében ez a komplexitás még inkább fokozódik (Banack, Sabiston és Bloom, 2011; Falcão, Bloom és Loughead, 2015). Bush és Silk (2012) úgy találták, hogy gyakran az edzők számtalan szerepet betöltöttek, és többek voltak egy egyszerű edzőnél. A szakirodalomban számos szerep került beazonosításra: kapcsolat kialakítása a játékosokkal, a szállítás megszervezése, a helyszínek akadálymentességének felmérése, az életvezetési készségek fejlesztésének segítése, példaképként való szerepvállalás és visszacsatolás, ami szintén hatással lehet a sportolók motivációjára (Banack et al, 2011; Tawse, Bloom, Sabiston és Reid, 2012; Cybulski et al, 2016). A Tawse és munkatársai (2012) által végzett tanulmányban az edzők az edzői tevékenységen felül olyan szerepekről beszéltek, amelyek a fogyatékossági sportra jellemzőek. Ide tartoznak többek között a sportolók segítése az alapvető életvezetési készségek által, az akadálymentesítés és az utazás megtervezése. Az ebben a tanulmányban szerepeltetett edzők azt is kijelentették, hogy érzésük szerint a szerepük a sportolók holisztikus fejlesztése, valamint a készségeik fejlesztése a sportban és azon kívül is. Továbbá egy edző azt állította, hogy a parasportban rendelkezésre álló források és pénzeszközök hiánya arra kényszerítette, hogy több szerepet vállaljon (Taylor, Werthner és Culver, 2014). "Michael leírta sokrétű szerepét: adománygyűjtő, szerelő, menedzser, toborzó, táplálkozási tanácsadó, edző, protézis specialista és a különböző parasportolói osztályok edzője" (132. o.). A Speciális Olimpia edzőivel végzett újabb tanulmány (Cybulski et al, 2016), megállapította, hogy szerepük két fő része a sportolók életvezetési készségeinek fejlesztése és pozitív példaképként való fellépés volt.	Az edzőknek tisztában kell lenniük azzal, hogy a paraedzéssel milyen többletfeladatok és -szerepek hárulhatnak rájuk. Az edzők egyes sportolók számára többé válhatnak, mint edző, és segíthetik a sporton kívüli fejlődésüket. A fogyatékosok sportjában az edzői szerep sokrétűsége miatt Tawse et al. (2012) azt állította, hogy a fogyatékosok sportjában részt vevő sportolók az ép sportolókhoz képest jobban értékelhetik edzőiket, ami alátámasztja Allan et al. (2019) későbbi megállapításait. Ez hatékonyabb és bensőségesebb kapcsolatot eredményezhet. Az edzőknek időt kell szánniuk arra, hogy hatékony kapcsolatokat ápoljanak és alakítsanak ki a sportolóikkal. Az edzőknek biztosítaniuk kell, hogy a sportolóknak és a résztvevőknek visszajelzést adjanak, hogy segítsék a teljesítményüket, de növeljék a motivációjukat is. Az edző által vállalt szerep(ek) a sportolók igényeitől és az edzői tevékenységük konkrét körülményeitől függ.

	Az edzők szerepének másik fontos része a kapcsolat, amit (a sportolókkal és a szülőkkel) a fogyatékossággal élők sportjában kialakítanak. Martin és Whalen (2014) kiemelte annak fontosságát, hogy az edzők hatékony kapcsolatot alakítsanak ki a sportolóik szüleivel; különösen az ifjúsági sportolók esetében. Allan és munkatársai (2019) megállapították, hogy az egyik általuk megkérdezett sportoló nagyon nagyra értékelte az edzőjét, kijelentve, hogy "az edzőm valószínűleg a legfontosabb személy az életemben a szüleimen kívül" (12. o.).	

4.2.4 Edzői gyakorlat

A következő szakasz a parasporton belüli edzői gyakorlatot vizsgálja. A parasportban a gyakorlatot az edző fogyatékosságról alkotott felfogása alakítja (DePauw, 2000). E témában korlátozott mennyiségű kutatás született, azonban a magas színvonalú paraedzői tevékenységhez szükséges támogatásnak vannak azonosítható mintái. Összehasonlítások a nem fogyatékossággal élők edzőképzésével, a kreativitás, felszerelés és a gyakorlat sportolókhoz igazításának módja.

Főbb alapelvek	Szakirodalmi alátámasztás	Következtetések
Edzői gyakorlat a parasportban	A parasport kontextusában az edzői gyakorlatot korlátozott mértékben vizsgálták (Townsend et al, 2015), azonban azt állítják, hogy az összetettebb, mint a nem fogyatékosok sportjában (Duarte és Culver, 2014). Ennek ellenére az edzők és a tudósok feltártak néhány hasonlóságot a két kontextus között. DePauw és Gavron (2005) állítása szerint a nem fogyatékos és a parasport edzők sok olyan készséggel rendelkeznek, amelyek hasonlóak (pl. célmeghatározás, visszajelzés adása, progresszív gyakorlás).	A kutatások limitáltsága korlátozhatja ennek az összetett összefüggésnek a megértését. Az edzőknek képesnek kell lenniük arra, hogy felismerjék a két kontextusban lévő edzői tevékenység közötti hasonlóságokat és különbségeket, és hogy ezek miért vannak jelen. Mivel vannak hasonlóságok, az épek sportjában

	Továbbá mindkét kontextusban ki kell emelni a gyakorlatok és az edzések egyéni sportolói igényekhez való igazításának fontosságát (Cregan et al, 2007). Ennek ellenére a szakirodalomban számos különbséget megvitattak, és a két kontextus figyelembevételének fontossága egyedi elemekben különbözik (Wareham et al, 2017). A parasport edzői tevékenységében egyedülállóan a speciális fogyatékosságok természetének megértésére van szükség (DePauw és Gavron, 2005). Fontos figyelembe venni és megérteni a felszereléssel, az egészségkárosodás hatásával kapcsolatos kérdéseket, valamint rendelkezni a különböző fogyatékosságokkal kapcsolatos információkkal (McMaster et al, 2012).	jártas edzőknek figyelniük kell arra, hogy ne próbálják meg gyakorlataik tükörképét megismételni parasport környezetben.
A kreativitás felhasználása	Számos edző a kreativitást "létfontosságúnak" nevezte a fogyatékossággal élők sportjában végzett munka során az oktatási és képzési lehetőségek hiánya miatt (Cregan et al, 2007, 347. o.). Wareham, Burkett, Innes és Lovell (2017) interjút készített edzőkkel, akik kiemelték, hogy valójában a fogyatékossági sportban és a speciális szükségletekkel rendelkező sportolókkal való munka volt a hajtóerő ahhoz, hogy kreatívabbak legyenek a foglalkozások tervezése során. A tanulmányok példákat hoztak arra, hogy az edzők hogyan használták a kreativitást a gyakorlatukhoz közvetlenül és közvetve kapcsolódó célokhoz. A Tawse et al. (2012) által megkérdezett edzők azt állították, hogy a kreativitás fontos a fogyatékossággal élők sportjában, amikor a gyakorlatokat a legkülönbözőbb képességszinteknek megfelelően kell megtervezni. Míg Taylor és munkatársai (2015) egyetlen edzőt kérdeztek meg, és megállapították, hogy a kreativitása abban mutatkozott meg, hogy hogyan választotta a fogyatékossági sportra jellemző ismeretek elsajátítását és megszerzését, mivel nem álltak rendelkezésre könnyen elérhető források. Konkrétan megtanulta, hogyan kell használni és átalakítani a sportolók	Az edzőknek a foglalkozások tervezésekor nem kell a megszokott kereteken kívül gondolkodniuk, hogy biztosítsák, hogy azok mindenki számára megfelelőek, vagy hogy a játékokat/gyakorlatokat a résztvevők igényeinek megfelelően lehet módosítani. Sok edző, aki ebben a kontextusban dolgozik, maga nem él fogyatékkal (Douglas et al, 2018). Ha éppen nem férnek hozzá a fogyatékosság-specifikus edzőképzéshez, kreatívnak kell lenniük abban a tekintetben, hogy hogyan igazítják ki a gyakorlatukat, és milyen további készségeket kell elsajátítaniuk ahhoz, hogy a lehető legjobban megfeleljenek a sportolóik igényeinek és megértsék azokat.

	speciális felszerelését, megtanulta a Braille-írást és vezetői képesítést szerzett a látássérültek segítésére, mindezt a sporton kívüli tanulási lehetőségek révén. Ezen túlmenően ez még inkább rávilágít arra, hogy a parasportban dolgozó edzők számtalan szerepet töltenek be (Bush és Silk, 2012; Tawse et al, 2012).	
A gyakorlat testreszabása	Sok parasportban dolgozó edző a parasportban kezdte az edzői tevékenységet (Douglas et al, 2018), ezért szükség van arra, hogy gyakorlatukat a parasportolókhoz igazítsák. Emellett a parasportolók egy csoportján belül a képességszintek szélesebb skáláját, valamint a károsodás hatását is figyelembe kell venni, így az edzőknek az egyéni igényekhez megfelelően kell igazítaniuk az edzéseket. Cregan és munkatársai (2007) vizsgálatot végeztek testi fogyatékossággal élő úszók edzőivel. Az edzők kiemelték annak fontosságát, hogy az edzéseket a sportolók edzési igényeinek és egészségkárosodásának függvényében módosítsák. Ezt a foglalkozások helyszínének megváltoztatásával, a sportolók edzésidejének és távjának, valamint az általuk végrehajtott tempónak megváltoztatásával érték el.	Az edzőknek figyelembe kell venniük a sportolók képességeinek szintjét (ahogyan azt a nem fogyatékosok sportjában is tennék). Az edzőknek figyelembe kell venniük a sportolóikat érő különböző egészségkárosodási hatásokat, és azt, hogy hogyan lehet a gyakorlatot úgy módosítani, hogy az mindenki számára megfelelő és hatékony legyen. Az edzőknek azt is szem előtt kell tartaniuk, hogy a kiigazítások milyen hatással lehetnek a többi résztvevőre, és biztosítaniuk kell, hogy ez ne befolyásolja negatívan a gyakorlatot és a tapasztalatokat. Az edzők olyan modelleket használhatnak, mint a STEP: a helyszín, a feladat, a felszerelés és/vagy az emberek adaptálását (Black és Williamson, 2011), hogy segítsék a gyakorlatok testre szabását. Különösen a parasport kontextusban új edzők számára értékes segítséget jelent egy átfogó foglalkozási terv, amely tartalmazza az egyes tevékenységekhez elvégezhető adaptációkat, valamint a foglalkozás során szükséges időbeosztást és felszerelést (Allan et al, 2019).
Speciális felszerelések	Az egyik tényező, amelyet sok paraedzőnek figyelembe kell vennie, az a felszerelések használata, amelyek segítik a sportolóikat, és gyakran lehetővé teszik számukra a sportban és a fizikai tevékenységekben való részvételt. Wareham és munkatársai (2017) megállapították, hogy az edzők és a sportolók gyakran küzdenek az egyes parasportokban való részvételhez szükséges speciális felszerelések (pl. kerekesszék bármely kerekesszékes sportág esetében) hozzáférhetőségével	Előfordulhat, hogy a sportoló a felszerelés hiánya miatt nem tud a sportban részt venni, mert a hozzáférhetőség vagy a finanszírozás miatt nem áll rendelkezésre felszerelés. Bizonyos felszerelések nélkül az edzők nem biztos, hogy képesek úgy átalakítani a gyakorlatot/sportot, hogy az befogadó és alkalmas legyen a fogyatékossággal élők számára.

	és költségeivel. Továbbá, ahogy egy sportoló növekszik vagy akár fejlődik, az edzők számára kihívást jelent a felszerelés megváltoztatása a sportolónak való megfeleltetése érdekében, ami szintén költségekkel jár. A jelen tanulmányban részt vevő edzők elmondták, hogy a sportoló feladata a felszerelés egy részének megvásárlása, mégis úgy érezték, hogy felelősséggel tartoznak azért, hogy ezt adománygyűjtéssel segítsék.	
Az edzőknek tudatosan kell viselkedniük	Gyakran az edző viselkedése negatív vagy pozitív módon is hatással lehet a sportolókra. Banack, Sabiston és Bloom (2011) megállapította, hogy az edző viselkedése és a sportolók motivációja között kapcsolat áll fenn, Allan és társai (2019) pedig kiemelik, hogy az edző viselkedése hatással lehet a sportolók önbizalmára. Martin és Whalen (2014) további összefüggéseket vontak le az edző viselkedése és a sportolók között. Megállapították, hogy a sportolók sportélménye javult, ha az edzők demokratikus vezetői magatartást tanúsítottak. Alexander, Bloom és Taylor (2020) nyugdíjas paralimpiai sportolókkal végeztek vizsgálatot. Arra a következtetésre jutottak, hogy a sportolók sportélményeit beárnyékolhatja az edző negatív viselkedése. Például; nem megfelelő viselkedés (mint a nem megfelelő érintés), szexizmus és a zaklatás formái. Ez főként a férfi edző - női sportoló kapcsolatokra volt jellemző. Másrészt a tanulmány résztvevői azt is kifejtették, hogy edzőik milyen értéket képviselnek sportolói pályafutásuk szempontjából, és hogy a pozitív viselkedés, például a nyitottság és a tájékozottság valóban elősegítheti fejlődésüket.	Az edzőknek figyelniük kell a viselkedésükre, mivel az közvetlenül negatív hatással lehet a sportolóikra. Az edzői magatartás negatívan vagy pozitívan megváltoztathatja a sportolók sporton belüli tapasztalatait. Az edzőknek figyelembe kell venniük sportolóik támogatását, és választási lehetőséget és visszajelzést biztosítani számukra a sportélményük javítása érdekében. Az edzőknek olyan diszkriminációmentes környezetet kell kialakítaniuk, amelyben a sportolóknak nem kell aggódniuk az edzők helytelen viselkedése miatt.

4.3 Edzői tanulás

A tanulás elengedhetetlen ahhoz, hogy az edzők magas színvonalú lehetőségeket nyújtsanak a sportban résztvevőknek. Ez a szakasz a parasport-edzők számára elérhető tanulási és oktatási lehetőségeket, valamint azt vizsgálja, hogy mire van igény, valamint az edzők jelenleg hogyan tanulnak és fejlesztik gyakorlatukat.

4.3.1 Az edzői tanulás felépítése a parasport szakirodalmában

A következő szakasz áttekintést ad az edzői tanulásról a parasporton belül és annak szakirodalmi felépítéséről, hivatkozással a legfontosabb tanulási elméletekre és mechanizmusokra (tanulási helyzetek, tényleges és ideális tudásforrások, életutak).

Főbb alapelvek	Szakirodalmi alátámasztás	Következtetések
Tanulási helyzetek (formális, informális, nem formális)	A parasportban az edzői tanulást vizsgáló számos tanulmány a Nelson, Cushion és Potrac (2006) által javasolt tanulási helyzetelméletre támaszkodik. Fairhurst, Bloom és Reid (2017) paralimpiai edzőkkel készített interjúkat, hogy megértsék a formális és informális tanulási környezeteken keresztül szerzett tanulási tapasztalataikat. A vizsgálatban részt vevő edzők kijelentették, hogy speciális ismeretek megszerzésére van szükségük ahhoz, hogy a fogyatékossági kontextusban élsportolókat edzhessenek. Ennek ellenére nem állt rendelkezésükre formális edzőképzés, így kénytelenek voltak informális úton megszerezni ezt a tudást, többek között próba-szerencse alapon, valamint a sportolóiktól való tanulással. A következő évben Douglas és munkatársai (2018) szintén paralimpiai edzőkkel készítettek interjút. Az edzők különböző módszereket emeltek ki (pl. egyetemi képzés, játéktapasztalat, kortárs edzők, mentorok), amelyeken keresztül megszerezték edzői tudásukat. Ezeket aztán formális, nem formális vagy informális tanulási helyzetek javára írták.	Az edzőknek a leghatékonyabb módszert kell figyelembe venniük a tanuláshoz és a tudásuk fejlesztéséhez. Az irányító testületeknek foglalkozniuk kell a hivatalos tanulási lehetőségek, pl. az edzőképzés hiányával. Az edzők különböző tanulási helyzetekben tanulhatnak. Az egyes edzőktől és körülményeiktől függ, hogy hogyan érzik úgy, hogy a legjobb módszerrel tanulnak.

Az ismeretek tényleges és ideális forrásai	A tényleges és ideális ismeretforrások arra utalnak, hogy az edzők jelenleg hogyan tanulnak, és milyen módszereket tartanak hatékonynak. Erickson Bruner, MacDonald és Côté (2008) kanadai edzők tényleges és ideális ismeretforrásait vizsgálták, akik különböző tapasztalattal rendelkeznek, de mindannyian a fejlesztés szintjén végeznek edzői tevékenységet. A vizsgálat eredményei a tényleges ismeretforrások és az ideális ismeretforrások két formáját azonosították: a fejlesztés szintjén maradni kívánó edzők és az élsport szintre előrelépni kívánó edzők esetét. Az eredmények azt mutatták, hogy az edzők tényleges edzői tudásának három legfontosabb forrása a következő volt: gyakorlati tanulás, társedzőktől tanulás és Nemzeti Edzői Tanúsítási Programban (NCCP) való részvétel. A fejlesztés szintjén lévő edzők számára a három legideálisabb ismeretforrás a következő volt: NCCP, társedzők és mentorok. Az előrelépni kívánó edzők számára a leggyakoribb ideális tudásforrások a következők voltak: gyakorlati tanulás, NCCP és mentorok. MacDonald, Beck, Erickson és Côté (2016) a Speciális Olimpia edzőivel készítettek interjút. A cél az volt, hogy feltárják tényleges és ideális ismeretforrásaikat, hogy megállapítsák, hogyan tanulnak jelenleg az edzők, és mire van szükségük ahhoz, hogy kielégítsék tanulási igényeiket. Az eredményeket három csoportra osztották: versenyzés, szervezés és képzés. Az edzők szerint a három legfontosabb tényleges ismeretforrás a következő volt: gyakorlati tanulás, társedzőktől tanulás és tervezés útján tanulás. Az ideális ismeretforrások közül a vizsgálatban részt vevő edzők szerint a leggyakoribbak a következők: mentortól való tanulás, edzői tanfolyamok és gyakorlati tanulás.	Az edzők számára ideális ismeretforrásoknak könnyebben elérhetővé kell válniuk, ha még nem állnak rendelkezésre. A nemzeti irányító testületeknek el kell ismerniük az edzők azon vágyát, hogy edzői tanfolyamok által tanuljanak. Az edzőknek mérlegelniük kell, hogy milyen szinten kívánnak edzői tevékenységet folytatni, hogy eldönthessék, melyik a leghatékonyabb forrás, ahonnan a tudásukat megszerezhetik.
Életút és élethosszig tartó tanulás	Számos tanulmány vizsgálta, hogy az edzők hogyan tanulnak életútjuk felhasználásával, ami az egyénnek egész életében és különböző társadalmi kontextusokban szerzett korábbi tapasztalataira vonatkozik, amelyek során tanult (Jarvis, 2006).	A tanulás és a tudás fejlesztése az edzők számára folyamatos és egyéni folyamat.

	Duarte és Culver (2014) egy adaptív vitorlázás edzővel végzett vizsgálatot, amelynek során 6 hónapon keresztül gyűjtöttek adatokat a háttérrel, edzői tapasztalatokkal és élettörténettel kapcsolatban. Az eredmények azt mutatják meg, hogyan tanult a különböző kontextusok, tapasztalatok és az őt befolyásoló emberek kapcsán, ahelyett, hogy az alkalmazott konkrét módszereket tárgyalnák. Stodter és Cushion, (2017) egy megalapozott elméleti megközelítést alkalmazott, amelyet az ifjúsági futballedzők életútja befolyásolt. Az eredmények azt mutatják, hogy az edzők korábbi tapasztalatai befolyásolják az edzői tanulást, a meggyőződéseket és a viselkedést. Életútjuk arról ad tájékoztatást, hogyan látják és értelmezik a tudást.	Fontos, hogy az edzők felismerjék, mi befolyásolja a tanulásukat, és hogy ez negatív vagy pozitív.
Életút és tanulási helyzetek	Számos olyan tanulmány született, amely az edzők életútját és a tanulási helyzeteket (formális, nem formális, informális) egyaránt felhasználta az edzői tanulás megértéséhez. McMaster és munkatársai (2012) öt edzőt figyeltek meg és készítettek velük interjúkat különböző sportágakból, hogy feltárják tanulási tapasztalataikat. Az eredmények számos, a tanulásukat befolyásoló tényezőket emeltek ki: az egyéni életutakat, a tanulási helyzeteket és a sportágukban számukra elérhető fejlődési lehetőségeket. E hatások mindegyike hatással volt arra, hogy az edzők hogyan szereztek ismereteket és hogyan fejlesztették gyakorlatukat. Az életúttal kapcsolatban az edzők azt állították, hogy a sportolói tapasztalat hatással volt az edzői munkájukra, de három edző sportolói tapasztalata a nem fogyatékossággal élők sportjában volt, ami azt jelenti, hogy a fogyatékossággal élő edzőkhöz képest, akik korábban sportolók voltak, nem ismerték a parasport kontextusát. Az edzők fejlődésére gyakorolt második hatás a tanulási helyzetek, konkrétan: formális (pl. edzőképzés, nem formális (pl. edzői klinikák) és informális (pl. a társedzőktől való tanulás) volt. McMaster és munkatársai (2012) megállapították, hogy az edzők	A korábbi tapasztalatok figyelembevétele és az edzői tanulás befolyásolása Mivel az oktatás és az erőforrások biztosítása sportáganként eltérő, a nemzeti szövetségeknek meg kell fontolniuk az együttműködést annak érdekében, hogy az edzőképzés és az edzői erőforrások könnyebben elérhetővé váljanak a parasportban. A korábban sportolóként tevékenykedő (fogyatékossággal nem élő) edzőknek figyelembe kell venniük a két kontextusban (az ép sportban és a parasportban) a sportolói lét közötti különbségeket. Fontos lehet, hogy ezek az edzők tudatosabban kommunikáljanak a sportolókkal a szükségleteikről és az egészségkárosodás hatásáról.

	tanulási tapasztalatai azzal a sportággal is összefüggnek, amelynek edzői voltak. Például a kerekesszékes tenisz és a kerekesszékes rögbi edzői a formális edzőképzést értékesnek találták, mivel az az ő kontextusukra jellemző volt. Ezzel szemben a vizsgálatban részt vevő többi edző számára nem állt rendelkezésre specifikus edzőképzés, ezért nem találták hasznosnak. Egy másik, az edzői tanulást életutak és tanulási helyzetek segítségével vizsgáló tanulmányt Taylor és munkatársai (2014) végezték egy kanadai nemzetközi szintű edzővel. Az eredmények számos olyan jelentős tapasztalatot emeltek ki, amelyek hozzájárultak az edző életútjához, és amelyek befolyásolták parasport-edzői fejlődését: család és környezet, iskola és társedzők, valamint a nehézségek árán a parasportba való átmenet (130. o.). Ezt követően a tanulási helyzeteket vizsgálták. A formális tanulás a következőket foglalta magában: egyetemi képzés és részvétel egy nemzeti edzői minősítő programban (NCCP). A nem formális tanulás a következőkre vonatkozott: konferenciák, edzői tanácsadás és a sporton kívüli minősítések, amelyek segítették a parasportban folytatott gyakorlatát. Az informális tanulás a következőkből állt: mentorok, sportolókkal való kapcsolatok, családi hatások és reflexió).	
Életút és kulturális/kontextuális hatások	Az edzői tevékenység és a tanulás egyaránt társadalmilag felépített, ezért különböző kulturális és környezeti tényezők, valamint az egyén életútja is befolyásolja. Stodter és Cushion (2014) két klubszintű fejlesztő edző tanulási tapasztalatait vizsgálta egy formális edzőképző tanfolyamon való részvétel előtt, alatt és után, valamint azt, hogy életútjuk és tágabb edzői kontextusuk hogyan befolyásolta tudásuk fejlődését. Az eredmények rávilágítottak arra, hogy az edzők olyan tudást fejlesztettek, amely megfelel a meglévő ismereteknek és annak a kontextusnak, amelyben edzősködnek.	Az edzőknek figyelembe kell venniük a tanulásukra és fejlődésükre gyakorolt külső hatásokat. Az edzőknek tudatosan törekedniük kell az új ismeretek elsajátítására, még akkor is, ha úgy érzik, hogy azok nem teljesen alkalmazhatóak a saját környezetükben, mivel javíthatják a gyakorlatukat.

	A kutatók állítása szerint a tanfolyamot követően az edzői gyakorlatban kevés változást tapasztaltak.	

4.3.2 Gyakorlati tanulás

A gyakorlati tanulás a sportedzők által a tanulás és a tudásuk fejlesztése érdekében alkalmazott módszerekre vonatkozik. Bár a szakirodalomban különböző elméletek írják le, hogyan tanulnak az edzők (a fentiekben tárgyaltak szerint), végső soron minden tanulmány hasonló megállapításokat tesz az edzők tanulására vonatkozóan, többek között: más edzőktől tanulás, korábbi sportolói tapasztalatok felhasználása, sportolóiktól tanulás, tapasztalatokon és mentoráláson keresztüli tanulás.

Főbb alapelvek	Szakirodalmi alátámasztás	Következtetések
A jelenlegi kutatások nagy részében az edzők arról számoltak be, hogy a többi edzőtől való tanulás a tudás megszerzésének preferált eszköze.	A szakirodalom nagy részében az edzők nagy jelentőséget tulajdonítanak a más edzőkkel és más edzőktől való tanulásnak (Cregan, Bloom és Reid, 2007; McMaster, Culver és Werthner, 2012; Deek Werthner, Paquette és Culver, 2013; Douglas, Falcão és Bloom, 2018; Fairhurst, Bloom és Harvey, 2018). A más edzőktől való tanulás mind a megfigyelésre, mind a velük való interakcióra utal a tudás fejlesztése érdekében (Deek, et al, 2013). Ezt támasztja alá Fairhurst, Bloom és Harvey (2017), kiemelve, hogy a fogyatékossági sportok edzői gyakran szociálisan tanulnak. Számos tanulmány kiemelte az edzők egymástól való tanulásának és a tudás megosztásának előnyeit, valamint azt, hogy a jelenlegi tudás hogyan vihető át a parasportba (Allan et al, 2019; Duarte és Culver, 2014; McMaster et al, 2012). McDonald, Beck, Erickson és Côté (2016) azt találták, hogy az edzők valóban vágytak arra, hogy más edzőktől és más edzőkkel együtt tanuljanak és fejlesszék tudásukat.	Az edzőknek fontolóra kell venniük, hogy saját tudásuk fejlesztése érdekében több tapasztalt edzővel dolgozzanak együtt. A más edzőktől való tanulás lehetőséget ad a gyakorlati közösségek kialakulására, valamint mentori partnerségek lehetséges kialakítására. A más edzőktől való tanulás mentorálási lehetőségekhez is vezethet, amelyek igen hatékonynak bizonyultak (a mentorálással kapcsolatos további részleteket lásd alább). Mivel az edzők vágynak arra, hogy más edzőktől tanuljanak, és ez az egyik leggyakoribb tanulási forma az edzők számára a parasportban, a nemzeti szövetségeknek fontolóra kellene venniük ennek a lehetőségnek a biztosítását.
Az edzők gyakran állítják, hogy saját sportolói tapasztalataikat használják fel edzői fejlődésük elősegítésére.	Sok edző a sportban való részvételből kerül át az edzői pályára. Lara-Bercial és Mallett (2016) megállapította, hogy a korábbi sportolói tapasztalat hasznos volt az edzői ismeretek elsajátításában.	Az edzők korábbi sportolói tapasztalataikat használják edzői fejlődésük elősegítésére. Ez azért lehet hasznos, mert így könnyebben kapcsolatot teremthetnek a sportolókkal, és könnyebben megértik tapasztalataikat.

	Néhány edző úgy érezte, hogy azért lett edző, mert sportolóként sikeres karriert futott be (Douglas, Falcão és Bloom, 2018), és számos edző odáig ment, hogy kijelentette, edzői karrierjét felpörgette korábbi sportolói múltja.	Azoknak az edzőknek, akiknek nincs tapasztalatuk a parasportolói létről, figyelembe kell venniük a különbségeket a fogyatékossággal élők sportkörnyezetéhez képest, mivel személyes sportolói tapasztalataik eltérőek lehetnek, és ezért nem biztos, hogy alkalmazhatóak.
Sok edző kiemeli a tapasztalatszerzés és a kísérletezés fontosságát is (cselekedve tanulás).	A kutatások keretében az edzők nagy többsége arról számolt be, hogy a cselekedve tanulás értékes tudásforrás (McDonald et al, 2016). A formális eszközök hiánya miatt az edzők próba-szerencse alapon szereznek tudást és fejlesztik gyakorlatukat (Douglas et al, 2018), gyakran egyszerűen adaptálják a nem fogyatékos környezetből származó gyakorlatot, hogy megpróbálják azt a para-kontextushoz igazítani.	Gyakran előfordul, hogy az edzők a próba-szerencse módszerre hagyatkoznak a gyakorlatuk kialakításakor. Az edzők megpróbálják tükrözni a nem fogyatékos kontextusból átvett gyakorlatot, ami gyakran nem megfelelő a fogyatékossággal élő sportolók számára. A próba-szerencse módszer meglehetősen időigényes lehet az edzők számára. A próba-szerencse módszer rávilágíthat a gyakorlat azon területeire, amelyeket az edzőnek fejlesztenie/javítania kell.
A sportolóktól való tanulás a paraedzők számára szintén jelentős tanulási eszköz.	Mivel a fogyatékossággal élők sportjában az edzők nagy többsége maga sem fogyatékkal él (Fitzgerald, 2013), ezért gyakran a sportolóikkal való kommunikációra támaszkodnak, hogy tájékozódjanak a fogyatékosságukról (McMaster, Culver és Werthner, 2012). Ez összhangban van Fairhurst, Bloom és Harvey (2017) megállapításaival, amelyek szerint az edzők a sportolók segítségével alakítják ki a fogyatékossággal kapcsolatos speciális ismereteiket. Ez azért következik be, mert az edzők úgy érezték, hogy nem állt rendelkezésükre elegendő információ és forrás a fogyatékossági sporttal kapcsolatban, de a sportolók is részletes ismeretekkel rendelkeznek a fogyatékosságukról,	Az edzők a sportolóikat és egészségkárosodásukat "munka közben" ismerhetik meg. Ez lehetővé teszi az edzők számára, hogy személyre szólóan ismerjék meg a károsodásokat, mivel a sportolók megosztják egymással sajátos igényeiket és azt, hogy az edzők hogyan tudják őket a legjobban támogatni. Ez a nyílt kommunikáció és a sportolókkal való tanulás élménye segítheti az edzőket abban, hogy erősebb kapcsolatot alakítsanak ki velük.

	így az edzők specifikusabb és személyre szabottabb ismeretekre tehetnek szert. A fogyatékossággal élők sportjában elengedhetetlen a sportolókkal való kommunikáció (Hanrahan, 2007). Duarte és Culver (2014) interjút készített egy adaptív vitorlázás edzővel, aki azt állította, hogy meg kell ismernie a sportolók egyéni igényeit ahhoz, hogy a gyakorlatát az egyes sportolókhoz tudja igazítani.	A sportoló egészségkárosodásának egyénre szabott ismerete lehetővé teszi az edző számára, hogy megértse, hogyan befolyásolhatja ez a gyakorlatát, és milyen lépéseket tehet a sportoló sportban való részvételének javítása érdekében.
Tanulás mentoroktól	A standard sportot és a fogyatékosok sportját övező szakirodalom az edzői tanulás és fejlődés szempontjából egyaránt kiemelte a mentorálás fontosságát (Douglas et al, 2018; Duarte és Culver, 2014; Erickson et al, 2008; Fairhurst et al, 2017; MacDonald et al, 2016). A mentorok hasznosak lehetnek azon edzők számára, akik újak a paraedzés területén, segítve őket a hatékony gyakorlatok és edzéstervek kidolgozásában (Taylor, Werthner és Culver, 2014). Duarte és Culver (2014) élettörténeti vizsgálatot végzett egy adaptív vitorlázás edzővel, aki elmondta, hogy pályafutása kezdetén számos mentora volt, akik segítettek neki az edzői ismeretek fejlesztésében. A mentorálás az edzői pályafutás későbbi szakaszában is sikeres lehet. Fairhurst és munkatársai (2017) megállapították, hogy az edzők mentorokat használtak élsport edzővé válás során. A vizsgálatban részt vevő edzők azt állították, hogy "a fogyatékossági sportok edzéséhez szükséges, magasan specializált technikai készségeket a mentoraiktól tanulták meg" (243. o.). Azt is kiemelték, hogy a mentorok lehetővé tehetik az edzők önbizalomnövelését (Douglas et al, 2018).	Azokban a sportágakban, ahol nincs mentorprogram, az edzőknek keresniük kell egy tapasztaltabb edzőt, akitől tanulhatnak, és akivel mentor-mentorált kapcsolatot alakíthatnak ki. A mentorok tapasztaltabbak másoknál, ezért az edzőknek meg kell ragadniuk a lehetőséget, hogy kérdéseket tegyenek fel tudásuk bővítése érdekében. A nemzeti irányító testületeknek mentorprogramokat kellene létrehozniuk, különösen a kezdő edzők számára, mivel a más edzőkkel való együttműködés segíti a tudás és az önbizalom fejlődését. A mentorok támogathatják az edzőket filozófiájuk kialakításában és abban is, hogy megértsék szerepüket a paraedzői tevékenységen belül.

	Nem csak arra van bizonyíték, hogy az edzők jelenleg is tanulnak a mentoroktól, hanem MacDonald et al. (2016) kiemelte, hogy az edzők valóban vágynak arra, hogy a mentorálás révén tanuljanak, mivel így értékes tudásra tehetnek szert.	

4.3.3 Edzőképzés

Ez a szakasz az edzőképzést vizsgálja, ami az edzők számára a tudás egyik legfontosabb forrása. A parasporton belül a hivatalos edzőképzés jelentős hiányát tapasztaljuk, ami további akadályt gördít a sportolás elé, mivel az edzők nem rendelkeznek elegendő tudással ahhoz, hogy hatékonyan edzhessék a fogyatékossággal élő sportolókat. Megvizsgáljuk továbbá az edzőképzés iránti igényt és szükségletet, valamint az integráció és a szeparáció közötti vitát.

Főbb alapelvek	Szakirodalmi alátámasztás	Következtetések
Hiányzik a kifejezetten a parasportok/ fogyatékossági sportok edzőit célzó hivatalos edzőképzés.	Számos tudós kiemelte az edzőképzés hiányát a fogyatékossággal élő sportolók körében (McMaster, Culver és Werthner, 2012; Taylor, Werthner és Culver, 2014; Townsend és Cushion, 2017; Townsend, Cushion és Smith, 2018), annak ellenére, hogy DePauw (1986) több mint három évtizeddel ezelőtt kiemelte az edzőképzés fontosságát és szükségességét. A hivatalos edzőképzés hiánya arra kényszerítette az edzőket, hogy más eszközökkel tanuljanak (Douglas, Falcão és Bloom, 2018), amint azt fentebb tárgyaltuk. Bár a parasportban általában véve hiányzik az edzőképzés, néhány sportágban elérhető. Például a kerekesszékes rögbi és a kerekesszékes tenisz egyaránt rendelkezik edzőképzési programmal McMaster, Culver és Werthner (2012) olyan edzőkkel készített interjút, akik részt vettek ezeken a tanfolyamokon. Ezeket értékesnek találták, az átadott információk specifikusak és részletesek voltak az adott kontextusra vonatkozóan.	Az edzők kénytelenek voltak más eszközökkel tanulni és fejleszteni tudásukat. Ez az ismeretek reprodukálásához vezethet, új tudás létrehozása nélkül. A hivatalos képzés hiánya miatt az edzők gyakran reprodukálják a nem fogyatékos gyakorlatot fogyatékos kontextusban. Ez azt is eredményezheti, hogy az edzők igényei nem teljesülnek, mivel kevés vagy semmilyen támogatás nem áll rendelkezésre (Townsend et al, 2018). Az edzőképzés fogyatékos kontextusban gyakran sportágtól függően eltérő elérhetőségű és minőségű.

A rendelkezésre álló formális edzőképzés hátterében a fogyatékosság egészségügyi modellje áll.	Townsend, Cushion és Smith (2018) kiemelik, hogy az edzőképzés nagy részét az egészségügyi modellről szóló diskurzus támogatja és támasztja alá, ezért figyelmen kívül hagyja a sportolók egészségkárosodással kapcsolatos megélt tapasztalatait és a társadalmi és kulturális következményeket.	Az edzők kizárólag az egészségkárosodásra összpontosíthatnak, és elfelejthetik a sportolót, mint személyt is edzeni. Az edző megpróbálhatja a sportolót megváltoztatni, nem pedig a gyakorlatot vagy a környezetet, hogy jobban támogassa őket.
A formális oktatás hiánya a sportolók számára akadálynak tekinthető.	A hivatalos oktatás hiánya miatt az edzők nem rendelkeznek megfelelő ismeretekkel és képesítésekkel, ami a fogyatékossággal élő sportolók részvételének akadályaként tudható be (Wareham, Burkett, Innes és Lovell, 2017). Továbbá az alulképzett edzők miatt a sportolók frusztráltnak és félreértettnek érezhetik magukat (Allan, Blair Evans, Latimer- Cheung és Côté, 2019).	A megfelelően képzett edzők hiánya a fogyatékossággal élők sportban való részvételének hiányához vezethet. Az edzők esetleg nem értik a fogyatékossággal élők sportját és azt, hogy hogyan vonják be a fogyatékossággal élő sportolókat a foglalkozásokba. A sportolók úgy érezhetik, hogy edzőik nem támogatják vagy nem értik meg őket, ami negatív sportélményhez vezethet. Az edzők, különösen a kezdő edzők, úgy érezhetik, hogy nem rendelkeznek a paraedzéshez szükséges megfelelő alapokon nyugvó ismeretekkel hivatalos képzés nélkül.
Szükséges és igény van a parasportokban a formális edzőképzésre.	DePauw (1986) mondta ki először a hivatalos edzőképzés szükségességét a parasportban, nemrégiben pedig Tawse, Bloom, Sabiston és Reid (2012) még inkább kiemelte az edzőképzés szükségességét az edzők ismereteinek bővítése érdekében. Townsend és Cushion (2017) kijelentette, hogy a minőségi sportélményekhez elengedhetetlen az edzőképzés. Ez segíthet a parasport kínálatának és a parasportban való részvételnek a javításában.	Az edzőknek igényük és szükségük van a tanulásra. Az edzőképzés bővítheti az edzők tudásbázisát és fejlesztheti gyakorlatukat. A nemzeti szövetségeknek figyelembe kell venniük a hivatalos edzőképzés iránti igényt a parasportban. Az edzőképzés fejlesztése növelhetné a munkaerőt, a sportágban való részvételt és az edzők tudását.

Integrációs és szeparáció az edzőképzésben	Gyakori, hogy a fogyatékosok sportjában tevékenykedő edzők képzését elszeparálják a többi edzőképzéstől (Bush és Silk, 2012). A fogyatékosság-specifikus oktatás beépítése a standard edzőképzésbe azonban minden edzőt megismertet ezzel a kontextussal, és lehetővé teszi számukra, hogy kialakítsanak bizonyos ismeretet, ami által bevonhatják őket a fogyatékossági sportba (Bundon és Clarke, 2015). Oliver és Barnes (2010) továbbá azzal érvelt, hogy "a befogadó oktatási rendszer szükséges előfeltétele a befogadó társadalomnak" (556. o.).	**Szeparáció:** Ez azt eredményezheti, hogy az edzők szélesebb köre nem ismeri és nem érti a fogyatékossággal élők sportját és a parasportolókat. Részletesebb oktatás, mivel specifikusabb és szűkebb fókuszú. Ez azonban tovább növelheti a parasport és a fogyatékossággal élők sportja közötti egyenlőtlenségeket. **Integráció**: A parasport kontextusban a tudatosságának növeléséhez vezethet. Az edzők ösztönzése a parasportban való részvételre. A nagyobb tudatosság és a képzett edzők számának növekedése miatt megnövekedett munkaerő-állomány. Az integráció azt eredményezheti, hogy a parasport csak egy kis szegmensét képezi a szélesebb körű edzőképzési programnak, ezért nem elég részletesen tárgyalt.
Az edzők jelenleg vegyesen vélekednek a formális edzőképzés értékéről	Egyes edzők az általuk tapasztalt hivatalos edzőképzést irrelevánsnak minősítették (Douglas, Falco és Bloom, 2018), melyben a tudás dekontextualizált és nem alkalmazható az összetett és valódi gyakorlatra (Nelson, Cushion és Potrac, 2006).	Az edzők által irrelevánsnak ítélt oktatás azt jelentheti, hogy a készségek és a tudás nem vihető át hatékonyan a gyakorlatra. Az edzők nem tudnak megbirkózni a valódi gyakorlattal, ha az oktatás nem felel meg az adott edzői kontextusnak.

	Mások úgy találták, hogy az edzőképzést az edzők értékelik, mert az ismereteket nyújt és pozitív hatással van a fejlődésükre (Stoszkowski és Collins, 2014).	A célzott parasport-oktatásban részt vevő edzők gyakran találták hasznosnak azt, ezért a nemzeti szövetségeknek fontolóra kellene venniük az ilyen tanfolyamok fejlesztését.

4.4 Parasportolók

Az edzői folyamat létfontosságú része, hogy figyelembe vegyük a sportban a sportolók hangját. A parasportban ez még inkább igaz lehet, mivel gyakran specifikusabb és egyedibb szükségleteik vannak. Ez a szakasz a parasportolók számára a részvétel pszichoszociális eredményeit és előnyeit, valamint a sportban való fejlődésüket tárgyalja, és felvázolja az osztályozási rendszert

4.4.1 Sportolói fejlődés

Ez a szakasz a sportolók fejlődését vizsgálja a sportban és a testmozgásban való részvétel, valamint a pozitív ifjúságfejlesztés (PYD) következtében kialakuló pszichológiai és társadalmi eredmények tekintetében.

Főbb alapelvek	Szakirodalmi alátámasztás	Következtetések
A sportolásból eredő pszichoszociális eredmények	A pszichoszociális kifejezés a társadalmi és a pszichológiai eredményekre egyaránt utal (Henderson és Bryan, 2004), jelen esetben a sportban való részvétel eredményeként. Horn (2008) szerint a sportolók pszichoszociális fejlődése a hatékony edzői gyakorlat kulcsfontosságú része; vitathatatlanul még inkább így van ez, amikor fogyatékossággal élő, különösen szellemi fogyatékossággal élő sportolókat edzünk, mivel gyakori, hogy pszichoszociális közérzetük nagyobb tehernek van kitéve, mint az ép sportolóké (Emerson és Hatton, 2007). A sportban való részvétel számos pszichoszociális előnnyel járhat a fogyatékossággal élő sportolók számára (Richardson, Papatomas, Smith és Goosey-Tolfrey, 2017), mint például a csökkent stressz és szorongás, megnövekedett önbecsülés, jobb életminőség, (Barak, Mendoza-Laiz, Gutiérrez Fuentes, Rubiera, Hutzler, 2016). Azzal lehet érvelni, hogy e készségek pozitív fejlesztése kulcsfontosságú az értelmi fogyatékossággal élő sportolók számára,	Ha látjuk, hogy a részvételnek számos pszichológiai és társadalmi előnye van, az a sportolókat sportolásra ösztönözheti. Az edzőknek tisztában kell lenniük azzal, hogy mit tehetnek a gyakorlatukban és a viselkedésükkel, ami előtérbe helyezi a pszichoszociális előnyöket a sportolók számára. Az edzőknek szem előtt kell tartaniuk, hogy sportolóik szemszögéből nézve a sport társadalmi oldala nagyon fontos a további részvételükhöz. Ezért a gyakorlatuk során támogatniuk kell az olyan szociális eredményeket, mint a csapatmunka, a kapcsolatok fejlesztése és az új barátok szerzése.

	mivel ők inkább a pszichológiai összetevők, például az önbizalom és a motiváció hiányával küzdenek (Weiss et al, 2003). Backack et al. (2011) korábban kiemelte a sportolók pozitív pszichológiai eredményei előmozdításának fontosságát az autonómiát támogató edzésen keresztül. Nemrégiben (Darcy és Dowse, 2013) az értelmi fogyatékossággal élő résztvevők kérdőíves eredményei rávilágítottak arra, hogy a sportban való részvétel szociális eleme kulcsfontosságú a sportolók megtartása szempontjából.	
A sportban való részvétel pszichoszociális eredményei különböző kontextusokra vonatkozóan	A pszichoszociális eredményeket három sportkörnyezet - az iskola, a közösség és a teljesítmény - vonatkozásában vizsgáljuk. **Iskola** Kevés kutatás foglalkozik a fogyatékossággal élők pszichoszociális eredményeinek feltárásával az iskolai sportban vagy testmozgásban való részvétellel kapcsolatban. Azonban egy Fitzgerald (2005) által végzett vizsgálatban számos iskolás diák testnevelésórákon összehasonlította magát a többi diákkal, ami negatív hatással lehetett a pszichés közérzetükre. **Közösség** A fogyatékossággal élő fiatalok pszichoszociális készségei a sportban való részvétel révén fejleszthetők (Hutzler, Chacham-Guber és Reiter (2006). Ugyanakkor arra utalnak, hogy a pszichoszociális eredményeket befolyásolhatja, hogy a résztvevő veleszületett vagy szerzett fogyatékossággal rendelkezik-e. **Teljesítmény**	Az edzőknek tisztában kell lenniük a különböző kontextusokkal és azzal, hogy ez hogyan befolyásolhatja sportolóik pszichoszociális eredményeit. Az edzőknek tisztában kell lenniük a többi résztvevővel is, és azzal, hogy mindegyikük egyedi, és másképp fog fejlődni. Több kutatást kellene végezni a fogyatékossággal élők sportolásának lehetséges pszichoszociális eredményeiről, figyelembe véve a különböző kontextusokat és azok hatását. A sport versenyjellege negatív hatással lehet a résztvevők pszichoszociális közérzetére.

	Campbell és Jones (2002) egy nemzetközi elithez tartozó férfi kerekesszékes kosárlabdacsapattal végzett vizsgálatot, amelyben a teljesítmény pszichológiai aspektusát, a stresszt vizsgálták. Az eredmények számos, a versenyen való részvétellel közvetlenül és közvetve összefüggő stressztényezőt emeltek ki: "verseny előtti félelmek, borúlátó mérkőzés-előkészületek, félelmek a pályán és a mérkőzés utáni teljesítményt érintő aggodalmak". (95-96. o.). Weiss, Diamond, Demark és Lovald (2003) úgy találták, hogy a Speciális Olimpián (SO) való részvétel pozitív hatással volt a pszichológiai közérzetre. (A vizsgálatban résztvevők átlagéletkora 24,9 év volt). Egy újabb, Speciális Olimpia sportolókkal végzett vizsgálat (Crawford, Burns és Fernie, 2015) pozitív kapcsolatot mutatott ki a részvétel és a stressz, az önértékelés és az életminőség között, ami azt jelzi, hogy a SO-ban részt vevő sportolók számára ez pszichoszociális előnyökkel jár. A paralimpiával kapcsolatban Banack és munkatársai (2011) paralimpikonokkal végeztek felmérést, amelyben feltárták pszichológiai szükségleteiket, motivációikat és az autonómiát támogató edzői magatartásukat. Azt találták, hogy a sportolók motivációját (pszichológiai tényező) nem befolyásolták olyan társadalmi szempontok, mint a szociális környezet.	
A sportolásból eredő pszichoszociális eredmények az életkor függvényében	A pszichoszociális eredmények az edzésre járók vagy a sportban résztevők életkorától függően változhatnak. **Ifjúság** Özer, Baran, Aktop, Nalbant, Aĝlamiş és Hutzler (2012) azt vizsgálták, hogy a speciális olimpiai labdarúgóprogramban való részvétel milyen hatással van az ifjúsági sportolókra. Megállapították, hogy a részvétel pozitív hatással volt a résztvevők szociális kompetenciájára.	Az edzőknek szem előtt kell tartaniuk, hogy a sportolók életkorától függhet, hogy melyik a legelőnyösebb pszichoszociális eredmény. Az edzőknek támogatniuk kell a pozitív pszichoszociális eredményeket, hogy hozzájáruljanak a fogyatékossággal élő sportolók pozitív sportélményéhez, és ösztönözzék őket a részvétel folytatására.

	Az ifjúsági sportolókkal kapcsolatban figyelemre méltó megállapítás, hogy a sport iránti elkötelezettséget és a sportág élvezetét befolyásolhatják olyan pszichoszociális tényezők, mint a motiváció, a személyes fizikai képességek megítélése és a barátságok (Martin, 2006A). **Felnőttek** Barak és munkatársai (2016) szerint a fogyatékossággal élő felnőttek sportolásának pszichoszociális eredményeit illetően kevés kutatás született. Ezért boccia-játékosokkal (átlagéletkoruk 46,46 év) végeztek vizsgálatot, akik a boccia segítségével egy rehabilitációs programban vettek részt. Eredményeik azt mutatták, hogy a fizikai tevékenységben való részvétel pozitív hatással volt a résztvevők pszichoszociális jóllétére. **Idősebb felnőttek (65+)** Gayman, Fraser-Thomas, Dionigi, Horton és Baker (2017) tíz olyan tanulmány szisztematikus áttekintését végezték el, amelyek a 65 éves és idősebb résztvevők pszichoszociális eredményeit vizsgálták a sportban való részvétel eredményeként. A felülvizsgálatba bevont tanulmányok közül hét megállapította, hogy az idősebb felnőttek sportolásban való részvétele pozitív pszichoszociális eredményeket jelentett, míg a tanulmányok pozitív és negatív eredményeket egyaránt kiemeltek.	A fogyatékossággal élőket arra kell ösztönözni, hogy sportoljanak, és egész életük során folytassák a részvételt, mivel a kutatások többsége szerint a fizikai aktivitás pozitív hatással van a pszichoszociális jólétre.
Pozitív ifjúságfejlesztés (PYD)	A pozitív ifjúságfejlesztés egy olyan keretrendszer, amely arra összpontosít, hogy segítse a fiatalokat adott készségeik erősségeinek fejlesztésében (Armour és Sandford, 2012; Turnnidge et al, 2014). A kutatók a sportot a PYD előmozdításának eszközeként azonosították (Fraser-Thomas, Côté és Deakin, 2005; Turnnidge, Côté és Hancock, 2014). A PYD egy része a kapcsolatok fejlesztésére és a közösséghez tartozásra is hangsúlyt fektet (Vella, Oades és Crowe, 2011), ami segítheti a sportolók szociális készségeinek fejlődését. Az edzői folyamat szempontjából a sportoló és az edző kapcsolata létfontosságú kapcsolat. Az edző szerepének része kell, hogy legyen a sportolók fejlődésének	Az edzőknek azonosítaniuk kell sportolóik erősségeit és képességeit - majd fel kell mérniük, hogyan segíthetik fejlődésüket. Az edzőknek és a sportolóknak kommunikálniuk kell egymással, hogy olyan célokat határozzanak meg, amelyek hatékonyan segítik a sportoló fejlődését. Az edzők számára létfontosságú, hogy meghatározzák, hogyan lehet a PYD-t beépíteni a gyakorlatukba, ha ez még nem történt meg.

	és tanulásnak az elősegítése (Cote és Gilbert, 2009). "Felelősnek kell lenniük a fiatalok pozitív fejlődéséért" (Vella et al, 2011, 34. o.). Gould és Carson (2008) azonban azt állította, hogy az edzőképzés hiánya ahhoz vezethet, hogy a pozitív ifjúságfejlesztés a sportkörnyezetben nem támogatott. A pozitív ifjúságfejlesztés szempontjai a sportban a következők lehetnek: az önbizalom és a megbecsülés növelése, életvezetési készségek fejlesztése, célok kitűzése, fizikai jólét és egészségesebb szokások kialakítása (Gould és Carson, 2008).	A nemzeti szövetségeknek és más szervezeteknek arra kell ösztönözniük az edzőket, hogy támogassák a fiatalok pozitív fejlődését. Amint azt a szakirodalmi áttekintésben korábban már feltártuk, az edzőképzés hiánya a fogyatékossággal élők sportjában is elterjedt. Ez tehát ahhoz vezethet, hogy az edzők nem alkalmazzák a PYD-t a fogyatékossággal élő sportolók esetében, ami tovább növeli a fogyatékosok sportja és a standard sportágak közötti különbségeket.

4.4.2 A részvétel előnyei

A következő szakasz a parasportolók számára a sportban való részvételből származó előnyöket emeli ki. Ezek közé tartozik az életvezetési és szociális készségek fejlesztése, valamint a megnövekedett önbizalom és függetlenség.

Főbb alapelvek	Szakirodalmi alátámasztás	Következtetések
A sport révén a sportolók olyan készségeket fejleszthetnek ki, amelyeket a tágabb értelemben vett életükben is használhatnak.	A sportban való részvétel által az életvezetési készségek fejlődésére vonatkozóan számos tanulmány készült az épek sportolásának kontextusában (Camire, Forneris, Trudel és Bernard, 2011; Cope, Bailey, Parnell és Nicholls, 2017; Cronin és Allen, 2018; Gould, Collins, Lauer és Chung, 2007; Gould és Carson, 2008; Pierce, Kendellen, Camiré és Gould, 2018). A fogyatékossági sportokkal összefüggésben kevesebb, a témát körüljáró kutatás született. A sportolók életvezetési készségeinek fejlesztése között a két kontextusban vannak hasonlóságok, ugyanakkor a komplexitás egy plusz réteggel bír a fogyatékossággal élő sportolók és az általuk fejlesztendő további életvezetési készségek esetében. Tawse és társai (2012) tanulmányukban azt találták, hogy az edzők segítették sportolóikat az "alapvető életvezetési készségekben, például a személyes ápolással kapcsolatos kérdésekben" (215. o.)	Az edzőknek meg kell tanítaniuk a sportolókat arra, hogy a sportkörnyezetben elsajátított készségeket hogyan használhatják tágabb értelemben vett életük során. A sportolók számára ki lehetne emelni az életükben alkalmazható készségeket. Az edzőknek nem szabad alábecsülniük edzői szerepüket a parasportban. Amint azt már korábban említettük, ez a tevékenység sokrétű és sokkal összetettebb, mint a sportedzői tevékenység, ami abban nyilvánul meg, hogy a résztvevők életvezetési készségeit is képes fejleszteni.

	Azt is megállapították, hogy az edzők véleménye szerint inkább ezeknek az életvezetési készségeknek a fejlesztésére kell helyezni a hangsúlyt, mintsem a "versenyeredményekre".	
A sport segíthet a sportolóknak szociális készségeik és kapcsolataik fejlesztésében	Goodwin, Johnston, Gustafson, Elliot, Thurmeier és Kuttai (2009) megállapította, hogy a parasportban részt vevő sportolók közösségtudatot tapasztaltak, és javultak a szociális készségeik. Az interperszonális készségeket több tudós is úgy írta le, hogy e komplex kontextus miatt különösen fontosak a fogyatékosok sportjában (Tawse et al, 2012; Falcão et al, 2015; Allan et al, 2019).	Az edzőknek figyelniük kell arra, hogy biztosítsák ezeket a lehetőségeket a sportolók számára, valamint arra, hogy tudatában legyenek annak, hogyan kommunikálnak a sportolóikkal. Ez úgy fejleszthető, hogy az edzők arra ösztönzik a sportolókat, hogy csoportokban vagy akár párban dolgozzanak. A sportolóknak több lehetőségük lehet arra, hogy találkozzanak olyanokkal, akiknek hasonló a hátterük vagy akár a sérülésük is.
Az önbizalom és az önbecsülés is fejleszthető és növelhető a sportban való részvétellel, amit egy edző támogat.	A sportolók önbizalma növekedhet a sportban való részvétel által. Emellett fontos figyelembe venni, hogy az edző milyen nagy hatással lehet a sportoló önbizalmára (Martin és Whalen, 2014). A Pack, Kelly és Arvinen-Barrow (2017) által végzett vizsgálat megállapította, hogy az önbizalom a sportteljesítmény javulása következtében kezdetben nőtt. Ennek aztán továbbgyűrűzött a hatása, ami önbizalmat adott nekik ahhoz, hogy a sporton kívül is képesek lehetnek eredményeket elérni. Banack és munkatársai (2011) paralimpiai sportolókkal végeztek vizsgálatot, akik azt állították, hogy magabiztosabbnak érezték magukat, miután egy sportegyesület tagjai lettek. Ezt az összetartozás érzést Darcy és Dowse (2013) is az önbizalommal hozta összefüggésbe a sportolói azonosítóval rendelkező sportolókkal végzett tanulmányukban. Allan és munkatársai (2019) azonban azt állították, hogy egy sportoló önbizalmát az edzőjük és annak viselkedése is befolyásolja.	Az edzőknek gondoskodniuk kell arról, hogy biztosítsák az ehhez szükséges környezetet, és hogy bátorítóan és pozitívan viselkedjenek. Az edzőknek nem szabad alábecsülniük annak fontosságát, hogy elősegítsék a sportolók önbizalmának növelését, különösen a fogyatékossággal élők sportjában, mivel ez a sportolók sporton kívüli életére is komoly hatással lehet. A megnövekedett önbizalom azt eredményezheti, hogy a sportoló folytatni akarja a sportban való részvételt. Az edzőknek ösztönözniük kell ezt, mivel sok esetben ez az egész életen át tartó sportoláshoz vezethet. Ezért gondoskodniuk kell arról, hogy a foglalkozások lebilincselőek legyenek, és a sportolókat a sporton kívüli egészséges életmódra ösztönözzék. Az edzőknek figyelniük kell a viselkedésükre,

		hogy elkerüljék a sportolók önbizalmának negatív befolyásolását. Az edzők elősegíthetik a csapat kohézióját annak érdekében, hogy a sportolók úgy érezzék, hogy egy közösség részei.
A sportolók függetlenségének fejlesztése	A Tawse et al. (2012) által végzett tanulmányban az edzők fontosnak tartották, hogy a sportot a sportolók önállóságának fejlesztésére használják. A sportban való részvétel platformot biztosít a fogyatékossággal élő sportolók számára függetlenségük fejlesztéséhez (Pack et al., 2017), ahogyan azt Goodwin et al. (2009) kerekesszékes kosárlabdázókkal végzett tanulmánya is megállapította. Cregan, Bloom és Reid (2007) megállapította, hogy a sportolók függetlenségének fejlesztése pozitív hatással volt mind a sportolói, mind a tágabb életükre. Ezt tovább vizsgálta Darcy és Dowse (2013), akik összefüggést találtak a sportolók megnövekedett függetlensége és családi kapcsolataik között; ahogy a sportolók függetlenné váltak, javultak kapcsolataik, ahogy az is lehetővé vált számukra, hogy egy kis időt külön töltsenek.	Az edzőknek nem szabad figyelmen kívül hagyniuk vagy alábecsülniük a sportolók önállóságának fejlesztését, mivel a parasportolók esetében ez pozitívan befolyásolhatja a tágabb értelemben vett életüket. A függetlenség fejlesztése egyes sportolók önbizalmának növekedéséhez is vezethet. A sportolóknak lehetőségük nyílhat arra, hogy bizonyos tevékenységek során, például az edzésre vagy versenyre való eljutás során kevésbé legyenek másokra utalva, és így több lehetőség nyílhat meg előttük. Az edzőknek biztosítaniuk kell, hogy a sportolóknak önállóságot és lehetőséget biztosítsanak a függetlenségük fejlesztésére. (Ez kapcsolódhat közvetlenül a sporttevékenységhez, vagy egy külső tényezőhöz, például a közlekedéshez).
Sikerélmény	A sportban való részvétel a sportolónak sikerélményt nyújthat. Darcy és Dowse (2013) megállapította, hogy minden sportoló - szabadidős és élsportolói szinten - érezte a siker és büszkeség érzését.	Az edzők segíthetnek a sportolóknak céljaik meghatározásában, hogy legyen valami kézzelfogható, amiért küzdenek.
Megnövelt életminőség	A sportban való részvétel javíthatja a fogyatékossággal élők életminőségét (Patterson és Pegg, 2009).	

4.4.3 Osztályozás Ez a szakasz az osztályozás alapjait vázolja fel, és kiemeli azokat a speciális elveket, amelyekkel a parasportolók edzőinek tisztában kell lenniük.		
Főbb alapelvek	**Szakirodalmi alátámasztás**	**Következtetések**
Az osztályozás meghatározása	Az osztályozás a sportolók csoportosítása a fogyatékosságból eredő cselekvéskorlátozottság szintje alapján (Nemzetközi Paralimpiai Bizottság). A parasportolókat "sportosztályoknak" nevezett speciális csoportokba sorolják. A sportosztályok lehetővé teszik, hogy a hasonló cselekvéskorlátozottsággal rendelkező sportolók együtt versenyezzenek (Nemzetközi Paralimpiai Bizottság), "egyenlő feltételek mellett" (Burkett, 2013). Az osztályozás célja, hogy csökkentsék a sportolók egészségkárosodásának teljesítményre gyakorolt lehetséges hatását. A minimum fogyatékossági kritérium a fogyatékosság súlyosságát jelenti képesség szempontjából, és tudományos kutatások alapján kerül meghatározásra (Nemzetközi Paralimpiai Bizottság).	Az edzőknek és a sportolóknak tisztában kell lenniük az osztályozással és annak folyamatával.
Osztályozási eljárás	Az osztályozás lépései: 1. A sportoló erre a sportra alkalmas egészségkárosodással rendelkezik? 2. Megfelel-e a sportoló alkalmas egészségkárosodása a sportág minimális fogyatékossági kritériumainak? 3. Melyik sportosztály írja le a sportoló cselekvéskorlátozottságát a legpontosabban?	

	A fenti sportolói értékelést a verseny előtt és/vagy közben egy minősítő bizottság végzi (Nemzetközi Paralimpiai Bizottság).	
Alkalmas egészségkárosodások	**10** féle sportolásara alkalmas fogyatékossági típus van: 1. Csökkent izomerő 2. Passzív mozgástartomány károsodása 3. Végtaghiány 4. Lábhosszkülönbség 5. Alacsony termet 6. Hipertónia 7. Ataxia 8. Athetózis 9. Látáskárosodás 10. Értelmi fogyatékosság (Nemzetközi Paralimpiai Bizottság)	Az edzőknek tisztában kell lenniük a sportolóik egészségkárosodásával, valamint ismeretekkel kell rendelkezniük arról, hogy ez hogyan befolyásolhatja sportteljesítményüket és edzésüket.
Sportágspecifikusság	Az osztályozás sportágspecifikus, ami azt jelenti, hogy egyes sportágakban bármilyen fogyatékossággal élő sportoló versenyezhet, míg más sportágak specifikusak egy vagy néhány fogyatékosság tekintetében (Nemzetközi Paralimpiai Bizottság). Emellett egyes parasportok osztályozási rendszere is változik (Dornick és Spencer, 2020) figyelembevéve azt a sajátos hatást, amit az adott sportágban az egészségkárosodás a teljesítményre gyakorol (Mann és Ravensbergen, 2018).	Az edzőknek ismerniük kell a sportágukban engedélyezett fogyatékossági típusokat.

5.0 Irodalomjegyzék

Activity Alliance (2020) Annual Disability and Activity Survey 2019/20. [online]
Elérhető:
<http://file://jmu.ac.uk/PFS/HS04I/Store06/HS209613/Downloads/Annual_Disability_and_Activity_Survey_%E2%80%93_full_research_report_original%20(3).pdf>
[Accessed 6 April 2020].

Allan, V., Blair Evans, M., Latimer-Cheung, A. E., & Côté, J. (2019). From the Athletes' Perspective: A Social-Relational Understanding of How Coaches Shape the Disability Sport Experience. *Journal of Applied Sport Psychology*. pp, 1-19.

Banack, H. R., Sabiston, C. M. & Bloom, G. A. (2011) 'Coach autonomy support, basic need satisfaction, and intrinsic motivation of paralympic athletes', *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 82(4), pp. 722–730.

Barak, S., Mendoza-Laiz, N., Gutiérrez Fuentes, M. T., Rubiera, M., & Hutzler, Y. (2016) Psychosocial effects of competitive boccia program in persons with severe chronic disability. *Journal of Rehabilitation Research and Development,* 53(6), pp. 973–988.

Braye, S., Dixon, K. & Gibbons, T. (2015) The 2012 Paralympics and Perceptions of Disability in the UK. In: Dixon, K. and Gibbons, T. (eds.) The impact of the 2012 Olympic and Paralympic Games: Diminishing contrasts, increasing varieties (pp. 15-34). London: Palgrave Pivot.

Breiger, J., Cumming, S.P., Smith, R.E. & Smoll, F. (2015) Winning, motivational climate, and young athletes' competitive experiences: Some notable sex differences. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 10(2-3), pp.395-411.

Bundon, A. & Clarke, L. H. (2015) 'Honey or vinegar? Athletes with disabilities discuss strategies for advocacy within the paralympic movement', *Journal of Sport and Social Issues*, 39(5), pp. 351–370.

Burkett, B. (2013). 'Coaching athletes with a disability'. In Potrac, P. Gilbert, W. & Denison, J. (Eds) Routledge Handbook of Sports Coaching. New York: Routledge.

Bush, A.J. & Silk, M.L. (2012) Politics, power & the podium: coaching for Paralympic performance. *Reflective Practice*, 13(3), pp.471-482.

Campell, E., & Jones, G. (2002) Sources of Stress Experienced by Elite Male Wheelchair Basketball Players. *Adapted Physical Activity Quarterly,* (19), pp. 82-99.

Camiré, M., Forneris, T., Trudel, P. and Bernard, D. (2011) Strategies for helping coaches facilitate positive youth development through sport. *Journal of sport psychology in action*, 2(2), pp.92-99.

Cassidy, T., Jones, R., & Potrac, P. (2009) Understanding ports Coaching: The Social, Cultural and Pedagogical Foundations of Coaching Practice. 2nd ed. Oxon: Routledge.

Crawford, C., Burns, J., & Fernie, B. A. (2015) Psychosocial impact of involvement in the Special Olympics. *Research in Developmental Disabilities*, 45–46, 93–102.

Cronin, L.D. and Allen, J. (2018) Examining the relationships among the coaching climate, life skills development and well-being in sport. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 13(6), pp.815-827.

Coates, J., & Vickerman, P. B. (2016). Paralympic legacy: Exploring the impact of the games on the perceptions of young people with disabilities. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 33(4), pp. 338–357.

Conroy, D.E. & Coatsworth, J.D. (2007) Assessing autonomy-supportive coaching strategies in youth sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 8(5), pp. 671-684.

Cooper, D. & Allen, J.B. (2018) The coaching process of the expert coach: a coach led approach. *Sports Coaching Review*, 7(2), pp.142-170.

Cope, E., Bailey, R., Parnell, D. & Nicholls, A. (2017) Football, sport and the development of young people's life skills. *Sport in Society*, 20(7), pp.789-801.

Côté, J. & Gilbert, W. 2009) An integrative definition of coaching effectiveness and expertise. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 4(3), pp.307-323.

Cregan, K., Bloom, G.A., & Reid, G. (2007) Career Evolution and Knowledge of Elite Coaches pf Swimmers with a Physical Disability. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 78(4), pp. 339-350.

Cronin, C., Ryrie, A., Huntley, T., & Hayton, J. (2018). 'Sinking and swimming in disability coaching': an autoethnographic account of coaching in a new context. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health,* 10(3), pp. 362–377.

Cronin, L.D. and Allen, J. (2018) Examining the relationships among the coaching climate, life skills development and well-being in sport. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 13(6), pp.815-827.

Cushion, C., & Partington, M. (2016) A critical analysis of the conceptualisation of 'coaching philosophy'. *Sport, Education and Society*, 21(6), pp. 851-867.

Cybulski, S., Culver, D. M., Kraft, E., & Forneris, T. (2016). Special Olympics coaches: Examining the strategies they use to encourage their athletes to develop life skills. *International Journal of Coaching Science*, 10(2), pp. 3–23.

Darcy, S., & Dowse, L. (2013) In search of a level playing field - the constraints and benefits of sport participation for people with intellectual disability. *Disability and Society*, 28(3), pp. 393–407.

Deek, D., Werthner, P., Paquette, K.J. & Culver, D. (2013) Impact of a large-scale coach education program from a lifelong-learning perspective. *Journal of Coaching Education*, 6(1), pp. 23-42.

DePauw, K.P. (1986) Research on sport for athletes with disabilities. *Adapted physical activity quarterly*, 3(4), pp.292-299.

DePauw, K. P. (1997). The (1n)visibility of disability: Cultural contexts and "sporting bodies." *Quest*, 49(4), pp. 416–430.

Depauw, K.P. (2000) Women with disabilities. *Women in Sport*, pp. 301-310.

DePauw, K. P., & Gavron, S. J. (1991). Coaches of athletes with disabilities. Physical Educator. Retrieved from http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=sph&AN=9609304218&site=ehost-live

DePauw, K.P. & Gavron, S.J. (2005) Disability sport. Champaign: Human Kinetics.

Dornick, K.V. & Spencer, N.L.I. (2020) What's in a sport class? The classification experiences of paraswimmers in adapted physical activity quarterly. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 37(1), pp.1-19.

Douglas, S., Falcão, W.R. & Bloom, G.A. (2018) Career development and learning pathways of Paralympic coaches with a disability. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 35(1), pp. 93-110.

Duarte, T., & Culver, D. M. (2014). Becoming a Coach in Developmental Adaptive Sailing: A Lifelong Learning Perspective. *Journal of Applied Sport Psychology*, 26(4), pp. 441–456.

Duffy, P., Hartley, H., Bales, J., Dick, F., Vardhan, D., Nordmann, L., & Curado, J. (2011). Position paper Sport coaching as a 'profession': challenges and future directions. *International Journal of Coaching Science*, 5(2), pp. 93–124.

Duffy, P., North, J., Curado, J. & Petrovic, L. (2013) CoachNet: The further development of a coordinated network for Sport Coaching in Europe. [online] Leeds: Leeds Beckett University.
Elérhető: http://eprints.leedsbeckett.ac.uk/607/1/Coachnet%20report.pdf
[Letöltve: 2020. április 12.]

Ec.europa.eu. 2020. Persons With Disabilities. [online]
Elérhető: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1137> [Letöltve:
2020. április 1.].

English Federation of Disability Sport. (2012) EFDS Legacy Questionnaire Report: Measuring The Impact Of The Olympic And Paralympic Games On Disabled And Non-Disabled People. [online] Elérhető:
<http://file://jmu.ac.uk/PFS/HS04I/Store06/HS209613/Downloads/Legacy_Questionnaire_Report_2012_FINAL_original.pdf>
[Letöltve: 2020. április 6.].

European Union (2010) European Disability Strategy 2010-2020 - Employment, Social Affairs & Inclusion - European Commission. [online]
Available from: https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1484&langId=en
[Letöltve: 2020. március 28.].

European Union (2020). *European Accessibility Act*. [online]
Available from: https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1202&langId=en&
[Letöltve: 2020. március 28.].

Fairhurst, K. E., Bloom, G. A., & Harvey, W. J. (2017). The learning and mentoring experiences of Paralympic coaches. *Disability and Health Journal*, 10(2), 240-246.

Falcão, W. R., Bloom, G. A. & Loughead, T. M. (2015) 'Coaches' perceptions of team cohesion in paralympic sports', *Adapted Physical Activity Quarterly*, 32(3), pp. 206–222.

Ferrara, K., Burns, J. & Mills, H. (2015) Public attitudes toward people with intellectual disabilities after viewing Olympic or Paralympic performance. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 32(1), pp. 19-33.

Fitzgerald, H. (2005). Still feeling like a spare piece of luggage? Embodied experiences of (dis)ability in physical education and school sport. *Physical Education & Sport Pedagogy*, 10(1), pp. 41–59.

Fitzgerald, H. (2013) The Coaching chain: Reflections of disabled athletes and coaches. A report for sports coach UK. [online] Leeds Metropolitan University, Leeds.

Ford, P., Collins, D., Bailey, R., MacNamara, A., Pearce, G., & Toms, M. (2012) Participant development in sport and physical activity: The impact of biological maturation. *European Journal of Sport Science,* 12:6, pp. 515-526.

Fraser-Thomas, J.L., Côté, J., & Deakin, J. (2005) Youth sport programs: an adventure to foster positive youth development. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 10(1), pp. 19-40.

French, D. and Hainsworth, J. (2001) 'There aren't any buses and the swimming pool is always cold!': obstacles and opportunities in the provision of sport for disabled people. *Managing Leisure*, 6(1), pp.35-49.

Gold, J. R., & Gold, M. M. (2007). Access for all: The rise of the Paralympic Games. *Journal of The Royal Society for the Promotion of Health*, 127(3), 133–141.

Goodwin, D., Johnston, K., Gustafson, P., Elliott, M., Thurmeier, R., & Kuttai, H. (2009). It's okay to be a quad: wheelchair rugby players' sense of community. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 26(2), 00. 102–117.

Gould, D. and Carson, S. (2008) Life skills development through sport: Current status and future directions. International review of sport and exercise psychology, 1(1), pp.58-78.

Gould, D., Collins, K., Lauer, L. and Chung, Y. (2007) Coaching life skills through football: A study of award winning high school coaches. *Journal of applied sport psychology*, 19(1), pp.16-37.

Griffiths, M. A., & Armour, K. M. (2013) Volunteer sport coaches and their learning dispositions in coach education. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 8(4), pp. 677–688.

Hanrahan, S. (2007) Athletes with Disabilities In: G. Tenenbaum and R. Eklund, (eds), Handbook of Sport Psychology, 3rd ed. Hoboken: John Wiley and Sons, pp. 345 - 358.

Harada, C.M. & Siperstein, G.N. (2009) The sport experience of athletes with intellectual disabilities: A national survey of Special Olympics athletes and their families. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 26(1), pp. 68-85.

Hassan, D., Dowling, S. & McConkey, R. (eds.) (2014) Sport, Coaching and Intellectual Disability. New York: Routledge.

Henderson, G. & Bryan, W.V. (2004) *Psychosocial aspects of disability*. (3rd ed) Illinois: Charles C Thomas Publisher.

Horn, T. S. (2008) Coaching effectiveness in the sport domain. In T. S. Horn (Ed.) Advances in sport psychology (pp. 239–268). Champaign: Human Kinetics.

Hutzler, Y., Chacham-Guber, A., & Reiter, S. (2013) Psychosocial effects of reverse-integrated basketball activity compared to separate and no physical activity in young people with physical disability. Research in Developmental Disabilities, 34(1), pp. 579–587.

Ives, B., Clayton, B., Brittain, I. & Mackintosh, C. (2019) 'I'll always find a perfectly justified reason for not doing it': challenges for disability sport and physical activity in the United Kingdom. *Sport in Society*, pp. 1-19.

Jarvis, P. (2006) Towards a comprehensive theory of human learning: Lifelong learning and the learning of society. (Vol 1.) New York: Routledge.

Jarvis, P. (2009) Learning to be a person in society: Learning to be me. In Contemporary theories of learning (pp. 29-42). New York: Routledge.

Kidman, L., & Hanrahan, S.J. (2011) The Coaching Process: A Practical Guide to Becoming an Effective Sports Coach, 3rd ed. London: Routledge.

Lara-Bercial, S. & Mallett, C.J. (2016) The practices and developmental pathways of professional and Olympic serial winning coaches. *International Sport Coaching Journal*, 3(3), pp. 221-239.

Lyle, J. & Cushion, C. (2010) Sports coaching E-book: Professionalisation and practice. Elsevier Health Sciences.

Lyle, J., & Cushion, C. (2016). Sport coaching concepts: A framework for coaching practice. London: Routledge.

MacDonald, D.J., Beck, K., Erickson, K. & Côté, J. (2016) Understanding sources of knowledge for coaches of athletes with intellectual disabilities. *Journal of applied research in intellectual disabilities*, 29(3), pp.242-249.

Mageau, G.A. & Vallerand, R.J., 2003. The coach–athlete relationship: A motivational model. *Journal of sports science*, 21(11), pp.883-904.

Mann, D., & Ravensergen, H.J.C. (2018) International Paralympic Committee (IPC) and International Blind Sports Federation (IBSA) Joint Position Stand on the Sport-Specific Classification of Athletes with Vision Impairment, *Sports Medicine,* 48(9), pp. 2011 – 2023.

Martens, R. (2012) Successful Coaching. 4th ed. Champaign: Human Kinetics.

Martin, J. J. (2006). Psychosocial Aspects of Youth Disability Sport. *Adapted Physical Activity Quarterly*, (23), pp. 65–77.

Martin, J. J. (2013) Benefits and barriers to physical activity for individuals with dis- abilities: A social-relational model of disability perspective. Disability & Rehabilitation, 35, 2030–2037.

Martin, J.J. & Whalen, L. (2014) Effective Practice Of Coaching Disability Sport. European Journal of Adapted Physical Activity, 7(2), pp. 13-23.

Martin Ginis, K.A., Ma, J.K., Latimer-Cheung, A.E. & Rimmer, J.H. (2016) A systematic review of review articles addressing factors related to physical activity participation among children and adults with physical disabilities. *Health psychology review*, *10*(4), pp. 478-494.

McConkey, R., Dowling, S., Hassan, D., & Menke, S. (2013) Promoting social inclusion through Unified Sports for youth with intellectual disabilities: a five-nation study. *Journal of Intellectual Disability Research,* 57 (10), pp. 923-935.

McMaster, S., Culver, D., & Werthner, P. (2012) Coaches of athletes with a physical disability: A look at their learning experiences. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 4(2), pp. 226–243.

Nash, C. S., Sproule, J., & Horton, P. (2008) Sport Coaches' Perceived Role Frames and Philosophies. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 3(4), 539–554.

Nelson, L. J., Cushion, C.J. & Potrac, P., (2006) Formal, Nonformal and Informal Coach Learning; A Holistic Conceptualisation, *International Journal of Sports Science and Coaching*, 1(3), pp. 247-259.

Oliver, M., & Barnes, C. (2010) Disability studies, disabled people and the struggle for inclusion. *British Journal of Sociology of Education*, 31(5), pp. 547–560.

Özer, D., Baran, F., Aktop, A., Nalbant, S., Aĝlamiş, E., & Hutzler, Y. (2012) Effects of a Special Olympics Unified Sports soccer program on psycho-social attributes of youth with and without intellectual disability. Research in Developmental Disabilities, 33(1), pp. 229–239.

Pack, S., Kelly, S., & Arvinen-Barrow, M. (2017). "I think I became a swimmer rather than just someone with a disability swimming up and down:" paralympic athletes perceptions of self and identity development. *Disability and Rehabilitation*, 39(20), pp. 2063–2070.

Patatas, J. M., De Bosscher, V., & Legg, D. (2018). Understanding parasport: an analysis of the differences between able-bodied and parasport from a sport policy perspective. *International Journal of Sport Policy*, 10(2), pp. 235–254.

Pierce, S., Kendellen, K., Camiré, M. and Gould, D. (2018) Strategies for coaching for life skills transfer. *Journal of Sport Psychology in Action*, 9(1), pp.11-20.

Purdue, D. E. J. & Howe, P. D. (2012) 'See the sport, not the disability: Exploring the Paralympic paradox', *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 4(2), pp. 189–205.

Purdue, D. E., & Howe, P. D. (2015). Plotting a Paralympic field: An elite disability sport competition viewed through Bourdieu's sociological lens. *International Review for the Sociology of Sport*, 50(1), pp. 83–97.

Emma V. Richardson, Anthony Papathomas, Brett Smith & Victoria L. Goosey-Tolfrey (2017) The psychosocial impact of wheelchair tennis on participants from developing countries. *Disability and Rehabilitation,* 39(2), pp. 193-200.

Robbins, J., Houston, E., & Dummer, G. (2010). Philosophies and Expectations of Wheelchair and Stand-Up Collegiate Basketball Coaches. *Journal of Sport Behaviour*, 33(1), pp. 42-62.

Sherry, E., Schulenkorf, N., & Chalip, L. (2015) Managing sport for social change: The state of play. *Sport Management Review*, 18, pp. 1-5.

Special Olympics (2020) Our Mission. [online]
Elérhető: <https://www.specialolympics.org/about/our-mission> [Letöltve:
2020. április 9.].

Stodter, A., & Cushion, C. J. (2014) Coaches' learning and education: a case study of cultures in conflict. *Sports Coaching Review*, 3(1), pp. 63–79.

Stodter, A., & Cushion, C. J. (2017) What works in coach learning, how, and for whom? A grounded process of soccer coaches' professional learning. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 9(3), pp. 321–338.

Stoszkowski, J. & Collins, D. (2014) Communities of practice, social learning and networks: Exploiting the social side of coach development. *Sport, education and society*, 19(6), pp.773-788.

Sport England (2019) Active Lives Adult Survey May 18/19 Report. [online]
Elérhető: <https://sportengland-production-files.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/2020-01/active-lives-adult-may-18-19-report_1.pdf?ehS5l7YBm3YeLHgNwXLmUSbTZPENafJY>
[Letöltve: 2020. április 6.].

Tawse, H., Bloom, G. A., Sabiston, C. M., & Reid, G. (2012) The role of coaches of wheelchair rugby in the development of athletes with a spinal cord injury. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health,* 4(2), pp. 206-225.

Taylor, S. L., Werthner, P., & Culver, D. (2014). A Case Study of a Parasport Coach and a Life of Learning. *International Sport Coaching Journal*, 1(3), pp.127–138.

Taylor, S., Werthner, P., Culver, D., & Callary, B. (2015) The importance of reflection for coaches in parasport. *Reflective Practice*, 16(2), 269–284.

Townsend, R. C., Huntley, T., Cushion, C. J., & Fitzgerald, H. (2018) 'It's not about disability, I want to win as many medals as possible': The social construction of disability in high-performance coaching. *International Review for the Sociology of Sport*, 0(0), pp. 1 – 17.

Townsend, R.C., & Cushion, C.J. (2017) Elite cricket coach education: a Bourdieusian analysis. *Sport, Education and Societ*y, 22(4), pp. 528-546.

Townsend, R. & Cushion, C. (2017) Athlete-centred coaching in disability sport: A critical perspective. In Pill, s. (eds) Perspectives on Athlete-Centred Coaching (pp. 47-56). London: Routledge.

Townsend, R.C., Cushion, C.J. & Smith, B. (2018) A social relational analysis of an impairment-specific mode of disability coach education. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 10(3), pp.346-361.

Townsend, R. C., Smith, B., & Cushion, C. J. (2015). Disability sports coaching: towards a critical understanding. *Sports Coaching Review*, 4(2), pp. 80–98.

Turnnidge, J., Côté, J., & Hancock, D.J. (2014) Positive Youth Development from Sport to Life: Explicit or Implicit Transfer? *Quest,* 66(2), pp. 203-217.

United Nations (2008). Convention on the Rights of Persons with Disabilities.
Available from: http://www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml
[Letöltve: 2020 márciusában].

Vella, S., Oades, L., & Crowe, T. (2011) The Role of the Coach in Facilitating Positive Youth Development: Moving from Theory to Practice. *Journal of Applied Sport Psychology,* 23(1), pp. 33-48.

Wareham, Y., Burkett, B., Innes, P., & Lovell, G. P. (2017). Coaching athletes with disability: preconceptions and reality. Sport in Society, 20(9), pp. 1185–1202.

Weiss, J., Diamond, T., Demark, J., & Lovald, B. (2003) Involvement in Special Olympics and its relations to self-concept and actual competency in participants with developmental disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, 24(4), pp. 281–305.

Williams, T. (1994). Disability Sport and Socialization and Identity Construction, 11, pp. 14–31.

World Health Organization (2020) Disability. [online]
Elérhető: <https://www.who.int/health-topics/disability#tab=tab_1>
[Letöltve: 2020. április 1.].

LIVERPOOL
JOHN MOORES
UNIVERSITY

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ICCE
International Council for
Coaching Excellence

NOC*NSF
Netherlands
Olympic Committee
Netherlands
Sports Confederation

European
Paralympic
Committee

INSTYTUT SPORTU
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

HUNGARIAN
PARALYMPIC
COMMITTEE